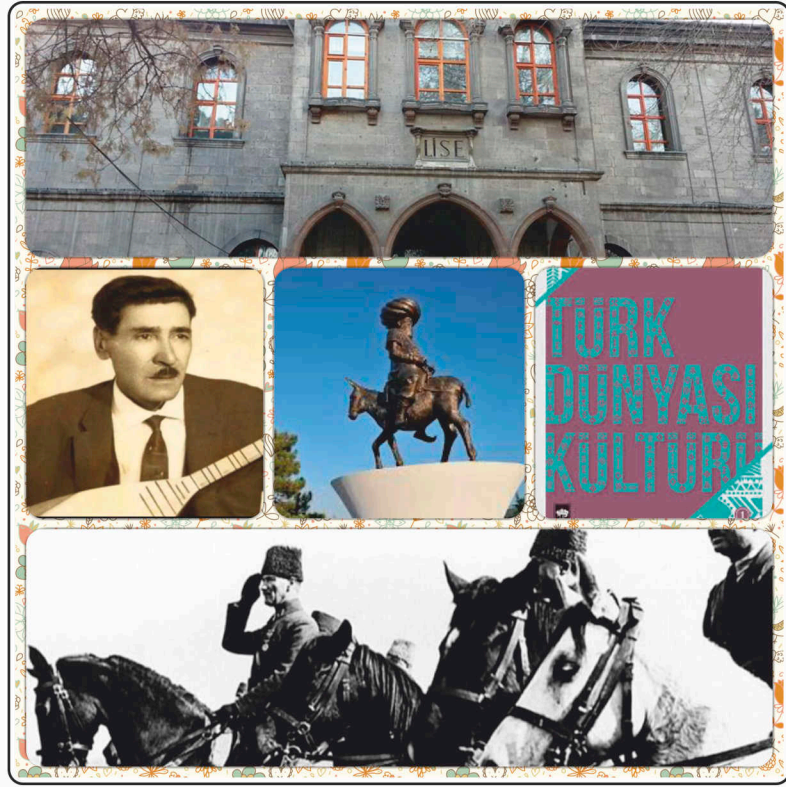

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

YIL:41

SAYI:491

KASIM 2018

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ, Dr. Ahmet KAYASANDIK,
Mehmet BİLGEHAN

HAKEM HEYETİ

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Necmettin Erbakan Ü)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Ü)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (S. Demirel Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa SEVER (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Erciyes Üniversitesi)

Dr. Ahmet KAYASANDIK (Abdullah Gül Üniversitesi)

Mehmet ÇAYIRDAĞ (Erciyes Üniversitesinden Emekli)

Yaşar ELDEN (Erciyes Üniversitesi)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ

Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı

Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8

38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

erciyesdergisi@mynet.com

alimgercel@gmail.com

mebilgehan@gmail.com

YIL: 41 ★ SAYI: 491 ★ KASIM, 2018

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Mehmet Ateşoğlu ve Kayseri Lisesi

Alim GERÇEL

Mehmet BİLGEHAN.....1

Bir Sabah Namazı (Şiir)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN.....5

Tuhaf Duygular 1 (Hikâye)

Ali ÖZTÜRK.....5

Nasrettin Hoca Fıkralarında Söz Sanatları

Sait ÖZER.....6

Üniversite Mezunları Türkiye'nin Nitelikli İş Gücünü

Karşılacak Düzeyde Eğitilmiş mi?

Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ.....11

Dünyanın En Zevkli Kargaları (Hikâye)

Mehmet ÜNVER.....14

Türk Dünyası Kültürü -1-

Hakan ALBAYRAK.....15

Sükûtun Senfonisi (Şiir)

H.Saadet ÇAKICI.....19

Büyük Taarruz Başkumandanlık Meydan Muharebesi

"İzmir'in Kurtuluşu" (26-30 Ağustos 1922, 9 Eylül 1922)

Hasan ÇİFTÇİ.....20

Kalmadı (Şiir)

MAHCUBÎ.....22

Barak Havalalarının Usta İcracısı Şerif Akbağ

Dr. Halil ATILGAN.....23

Seni Unuttuğumda (Şiir)

İlter YEŞİLAY.....25

Silifke Yöresinden İki Türkü

Dr. Sonat SEYHAN.....26

Mısralar Arasında

Mazlum AKYÜZ.....29

Söz (Şiir)

Köksal AKÇALI.....30

Sölemesen Söyleme (Şiir)

Şerife APAYDIN.....30

Keleştimur'dan (Hırs Kavramı, Malazgirt'i Düşünürüm)

Bedrettin KELEŞTİMUR.....31

Fiyat Tarifesi (KDV dâhil)

Sayısı: 10 TL

Yıllık abone bedeli: 90 TL

Resmî abone bedeli (Taahhütlü): 150 TL

Yurt dışı abone bedeli: 40 Euro – 50 Dolar

Dergimiz öğretmen ve öğrencilere %10 indirimlidir.

Reklam bedeli: Reklam sahibinin lütfuna tâbidir.

Havaleleriniz için posta çeki hesabı: Âlim Gerçel, 116866

Vakıfbank Kocasinan Şb. IBAN: TR590001500158007286226630

Baskı

Geçit Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic.

Oymaağaç Mah. 5067. Sok. Nu.: 4-C Mobilyakent Kocasinan/KAYSERİ

Telefon: 0352 320 48 61, Belgeç: 320 48 54

www.gecityayinevi.com E-posta: gecitmatbaacilik@hotmail.com

Özet

Ateşoğlu'nun hayatını etkileyen önemli olaylar ve semboller vardır. Bunlar arasında Kayseri Lisesi onun ruhaniyetinde sembolik olarak önemli mana ve anlamlarla doludur. Ateşoğlu "Kayseri Lisesi Doksanıncı Yıl Marşı" şiiriyle kendi ruh dünyasındaki hakikatleri anlatmaya çalışmıştır. Kayseri Lisesi ile millî mücadele arasında ilişki çerçevesinde Kayseri Lisesi'ni millî mücadelenin bir kalesi olarak görür. Bu nedenle Kayseri Lisesi "Türklüğü" savunan Orta Anadolu'nun bir kalesi olarak Kayseri Lisesi'nin duvarlarından koridorlarına ve sınıflarına kadar onun iç dünyasında yer eden değerini bu şiir üzerinden bize anlatır. Kayseri Lisesi'nde okuyan öğrencilerin ve görev yapan öğretmenlerin her zaman bu manevi havadan etkileneceklerine inanarak, buradan fikri ve dünya görüşü ne olursa olsun mezun olacak öğrencilerin Türk İslam Ülküsü'nü sembolize eden "Ülkü" adlı ilahî bir kıza gönül vereceklerine inanır. Ona göre Kayseri Lisesi, yapısından, mimarisine kadar Türklüğün ve İslâm imanının bir okulu, yuvası, ilahî bir mabedidir.

Anahtar Kelimeler: Ateşoğlu, Kayseri Lisesi, ilim, iman, Türk-İslâm Ülküsü, Ülkü adlı İlahi bir kız

Giriş

Hyatımızın değişik anlarında yaşadığımız olaylar, kendimiz ve etrafımızdaki dünya hakkındaki fikirlerimiz doğrultusunda emin olduğumuz sonuçlara bağlı olarak büyük ve küçük kararlar alır ve bazen de bu kararlar doğrultuda bir takım eylemlere gireriz. İcra ettiğimiz eylemler de sonuçta bizi ve yaşamımızı etkiler. Bu etkileşimler sonucu, zaman zaman etkilendiğimiz olaylar doğrultusunda, fikirlerimizi doğrudan değil, varlık âlemindeki şeyler üzerinden sembolik olarak anlatırız. Anlattıklarımızın büyük çoğunluğu kendimiz açısından emin olduğumuz hakikatlerdir. Ancak bu hakikatler çoğunlukla bizim için doğruluğu geçerli olan şeylerdir. Bir başkası için bizim hakikatlerimize dayalı gerçeklikler onlara göre yanlış olabilir. Ancak, bu bizim hakikatlerimizin yanlış olduğunu göstermez. Bizim hakikatlerimize katılmayan kişinin hakikatleri de bize göre yanlış olabilir, ancak onların da bize göre yanlış olması onları yanlış hale getirmez. Aslında neyin doğru, neyin yanlış olduğuna bireysel bakış açımızla karar veririz. Pragmatik Hakikat Teorisi, inanmak yararlı ise bir önermenin doğru olduğunu kabul eder. Bize göre doğru şeyler bizim inandığımız ve fayda elde ettiğimiz gerçeklerdir. Kişisel fayda gerçeğin esas işaretidir.

Mehmet Ateşoğlu'nun inandığı hakikatleri arasında Kayseri'ye ait çeşitli sembollerin ilişkisi var; bunlar arasında en önemlisi de Kayseri Lisesi'dir. Kayseri Lisesi binası Millî Mücadele yıllarında Millet Meclisi olması düşünülerek hazırlanan bir taş binadır. Millî Mücadelenin Ankara'da yürütülmesine karşılık o yıllar Kayserililer'inin dimağlarına kazanmış olan şey bu binanın millî mücadeleyi sevk ve idare etmek amacıyla yapılmış olmasıdır. Bu nedenle o yıllarda yetişmiş Türk gençle-

ri için Kayseri Lisesi Ankara'da yürütülen mücadelenin ruhaniyeti ile aynı benzerlik gösteren bir ilişki bu binaya mal ederek bu bina üzerinden millî mücadele azmini yaşamışlardır. Burası Türklüğün, İslâm'ın ve millî geleceğimizin haritasını çizmek amacıyla yapılmıştır. Ankara Türkiye Büyük Millet Meclisi de aynı amaçla inşa edilmiştir. Ancak Ankara "A" planıdır. Mehmet Ateşoğlu da sonradan Lise olan bu binaya bu şuurla bakmış onu millî mücadelenin kıymetli mabedi hükmünde görmüştür. Bu nedenle Kayseri Lisesi Türklük açısından önemli bir yerdir. Bu nenenle, Kayseri Lisesi, millî ruhuyla yaşmalıdır. Bu bina Mustafa Kemal ve arkadaşlarının "B" planı olarak inşa edilmiştir. Kayserili için bu bina bu nedenle Ankara'daki aslı ve eşi ile aynı değerdedir.

Ancak durumu ne olursa olsun Kayseri Lisesi binasının misyonu Orta Anadolu'da Türklüğün, İslâm'ın ve millî geleceğimizi koruyacak kurmay tabakasının kalesi olarak yapılmış olmasıdır. Bu binaya taş diken ustalar her taşı bu amaçla yerine koymuş, özenle inşa edilmiştir. Bu nedenle binanın (Kayseri Lisesi'nin) duvarlarından koridorlarına ve sınıflarına kadar bu ruh hali sınımlıdır. Sonradan Kayseri Lisesi olan bu binada okuyan öğrenciler ve görev yapan öğretmenler de her zaman bu manevi havadan etkilenmişler, buradan fikri ve dünya görüşü ne olursa olsun mezun olacak öğrenciler Türk İslâm Ülküsü'nü sembolize eden "Ülkü" adlı ilahî bir kıza gönül vererek mezun olmuşlardır ve olacaklardır da. Kayseri Lisesi, yapısından, mimarisine kadar Türklüğün ve İslâm imanının bir okulu, yuvası, ilahî bir mabedidir ve olmaya da devam edecektir.

Mehmet Ateşoğlu "Kayseri Lisesi Dokuzuncu Yıl Marşı" başlıklı şiirinde kendi yaşadığı hakikatler doğ-

rultusunda bazı şeyleri gerçek, bazı şeyleri de yanlış kabul eder. Ateşoğlu bu şekilde kendi ruhi sıkıntılarını ve kaoslarını kendi içinden gelen bir iç görü ile kendi gerçekliği ile kendi inandığı hakikatlere dayalı doğrular çerçevesin anlatılır. Ateşoğlu anlatımında Kayseri'ye ait unsurlar üzerinden bu gerçeklikleri anlatmayı tercih etmektedir. Kendi inandığı hakikatleri Kayseri'ye ait varlık üzerinden izah eder. Bu varlıklar da Ateşoğlu'nun hayatında önem verdiği şeylerdir. Bunlardan biri de Kayseri Lisesi'dir.

*İmanın güneşleri, parıldar yüzünüzde
Zekânın şimşekleri, ışıldar gözünüzde,
Ataların ruhları, şahlanır önümüzde,
Türk'üz, milliyetçilik Türk'ün ana ilkesi,
Yaşa, milli ruhunla ey Kayseri Lisesi.*

Mehmet Ateşoğlu'nun bireysel açıdan farklılığını belirleyen varlıkta Türk milletinin temel yapısını görmesi ve bunu kendince bir üslupla, yine Kayseri'ye ait unsurlar üzerinden dile getirmesidir. Elbette Kayseri Lisesi Ateşoğlu'nun hayatında önemli olaylarla kendini ruhunun derinliklerine kazımıştır. Ancak, Ateşoğlu varlıkta kişiyi ve kişiye ait özellikleri millet yapan değerler üzerinden genelleyerek bütün topluma mal etme duygusu ona has bir bireysel bir farklılıktır. Bu bir anlamda öznelğin bir ifadesidir. Öznellik farklılıklara özgüdür, ancak bir ayrışma değildir. Ayrışacak noktalardan ifade edersek Ateşoğlu daha çok insanın, milletin ve Kayserili'nin birleşebileceği ortak zeminler üzerinden duygularını dile getirmektedir. Öznellik, temelde algı, anlama ve yorumlama olmak üzere üç temel süreci içerdiğini söyleyebiliriz. Bu temel süreçlerin her yönüyle belirlenmesi Ateşoğlu'nun öznel yetkinliğinin belirlenmesinde önemli olacaktır.

Algı, içten ve dıştan gelen uyarıcıların duyumlar aracılığıyla anlamlı hale getirilmesine denir. Algı, Duyusal algıların anlamlı deneyimlere çevrilme sürecidir. Bu deneyim, yani algı, uyarım ile sürecin ortak ürünüdür.

Öznellik sözel malzemeye dönük olarak estetik algı boyutunun nasıl betimlendiği de önemlidir. Ateşoğlu bu anlamda sözcükleri özenle seçmektedir. Kayseri Lisesi nitelik olarak "imanın güneşleri" ifadesiyle yüzleri nurlu öğrencilerin bulunduğu kutsal bir yer, aynı zamanda "zekânın şimşekleri" benzeyenin ifade ettiği gibi, yine nitelik olarak gözleri zekâdan ışıldayan öğrencilere sahip bir eğitim, kültür yuvasıdır. Bu yuvanın rehberleri de "Ataların ruhları"dır. Ataların ruhu Kayseri Lisesi öğrencilerinin önünde şahlanmaktadır.

Ateşoğlu, Kayseri Lisesi'nin koridorlarını, Türk

büyüklerinin yağlıboya posterleri ile donatılmış ve "Ergenekon'dan çıkış" türünden Türk tarihinin önemli nirengileri ile süsletmişti. Bu resimleri hatırlatarak bu bentte "ataların ruhları" böylece lisenin koridorlarının şahlanarak Kayseri Lisesi öğrencilerinin adeta birer rehber tarih levhası, hocasıydılar. Hazreti Mevlana'nın "Aslem Türkeş!" ifadesi de yazılarak asılmıştı. Son derece ateşli üslubu ile Ateşoğlu, çeşitli etnik kimliklerle ayrıştırılmak istenen Kürt, Çerkes, Laz, Gürcü gibi farklılıkları "Türk" kültür semsiyesinin altında birleştiriyor, Ateşoğlu Hoca'nın samimiyet havasında özbeöz Türkleşiyorlardı. Ateşoğlu böylece kendine ait bir üslupla ayrıştırmıyor, bir arada gururla yaşayacak bir biçimde öğrencilerini bir araya getiriyor onlara milli bir kimlik kazandırıyor. Bu nedenle onun girdiği her sınıftaki çocuk ve genç, özbeöz Türk olarak koridorlara fırlıyor, koridordaki atalar ruhuyla birlikte coşan bir ruh hali kendilerinden gurur duyuyorlardı.

Her hafta başı İstiklal Marşı ile birlikte söylenen "Kayseri Lisesi'nin marşında "nura koşan gençleri/ Güzel Anadolu'ya güneşler taşıyacağız..." Faruk Nafiz Çamlıbel'in ifadeleri de Ateşoğlu tarafından telmih edilmiştir. Ateşoğlu, taviz vermez bir Türk milliyetçisidir. Masasının arkasında Ziya Gökalp'in fotoğrafı Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğrafının hemen yanında, bir saz, bir kalkan ve bir kılıç da onların altında. Masasında, Atatürk'e hediye edilen Bozkurt heykelinin bir kopyası vardır.

"İmanın güneşlerinin yüzlerde parıldaması, zekânın şimşeklerinin, gözlerde ışıldaması, Ataların ruhlarının Kayseri Lisesi'nin öğretmen ve öğrencilerinin önlerinde şahlanması" gibi deyimler bu anlatıma canlılık katar.

*Erciyes'ten ders aldık, eğilmedik cihanda,
Şahlanır Kudretimiz, asil kanda imanda,
Erciyes hocamızdır, ulu hikmet var onda.
Şanlı Erciyes Dağı, ülkümüzün simgesi,
Yaşa, milli ülkünle, ey Kayseri Lisesi.*

Ateşoğlu'nun hayatında yer etmiş Kayseri'ye ait önemli bir varlık da Erciyes'tir. Ateşoğlu'na göre Erciyes, hem Kayseri'nin hem de Kayseri Lisesi'nin sembolü ve milli armasıdır. Erciyes'siz bir Kayseri, hiçtir, boştur, nahoştur. Erciyes'siz bir Kayseri, yersiz bir aslan, kanatsız bir kuş, susuz bir çeşme, Aslı'sız bir Kerem, havasız bir dünya, uykusuz bir rüya gibi, gayr-ı tabiidir.

Ateşoğlu Erciyes Dağına Selam" şiirinde de Erciyes'in hocalığından bahseder: "Erciyes, Türk gibi yüceliğin var, / Sonsuz bir gençliğin, kocalığın var, / Bize çok ders verdin, hocalığın var, / Selâm olsun, selâm olsun." [10] Erciyes zaman zaman "Türk", "Türk gibi yüce", "Son-

suz bir genç”, “koca”, “hoca” olur. “Türk gibi yüce”, “Sonsuz bir gençlik”, “sonsuz bir kocalık”, “çok ders veren” ve “hocalık” kavramları Erciyes’e yüklenen insana ait kavramlardır. Ateşoğlu milletlerin yücesi olarak kabul ettiği Türk milletinin kendini genç yaşta fikirleri ve düşünceleri ile kendi hocalığını Erciyes’in şahsında tecelli ettirerek Türk milletinin sonsuz bir kocalığa sahip hocası olarak kendini görür. Türk milletinin gençliğine yüce Türk’ün tarihini, kimliğini anlatacak bir Dede Korkut, Aksakaldır. Kendini bu yüce vazifenin hizmetlisi olarak tayin etmiştir. Vazifesini hem hocalığı hem de şairliği ile sürdürecektir. (Alim Gerçel, Mehmet Bilgehan 2017:4a, 4b.)

Burada da Ateşoğlu, “Erciyes’ten ders aldık, eğilmedik cihanda, / Şahlanır Kudretimiz, asil kanda imanda, / Erciyes hocamızdır, ulu hikmet var onda. / Şanlı Erciyes Dağı, ülkümüzün simgesi” mısralarıyla konuyu yeniden hayatının hakikati olarak dile getirir.

*Dünyayı aydınlatır tarihimizin nuru
Göğsümüzü kabartır, Türk olmanın gururu
İmanımızdan gelir Türk’ün milli şuuru
İmanla yoğrulmuştur, Türklüğün seciyesi
Yaşa, o imanla, ey Kayseri Lisesi.*

Ateşoğlu için Tarih şuuru son derece önemli bir gerçektir. İnsanın hafızası onun için ne ise ve ne ifade ediyorsa, tarih de milletlerin hafızasıdır. İnsan hafızasını kaybettiğinde nasıl dengesini de kaybederse, başkalarına muhtaç hale gelirse milletlerde böyledir. Hafızasını kaybeden milletler de yıkılmaya mahkumdur. Bir millet tarih içinde kendisine yapılan olumlu ve olumsuz hareketleri unutmamalıdır. Aslında, tarih şuurunda amaç, milletlerin ecdatlarının yaptıklarına sahip çıkarak onları yaşatmasıdır. Ayrıca onlara sahip çıkarak milletler ailesinde geleceğine yön vermesi ve geçmişten ibret alarak yaşamasıdır. Tarih her zaman tekerrür etmez; ancak devam eder. Devam eden tarihin meydana getirdiği sebep ve sonuçlar aynı olabilirse de yine de sosyolojik ve psikolojik faktörler etkilidir. Kişiler ve zaman değişiktir. Önemli olan bu olaylardan ibret almak, hata varsa yapmamak, başarı varsa daha iyisini yapmaktır. Her millet atalarının yaptıklarını, gelenek ve göreneklerini örf ve adetlerini yaşatmaya gayret eder.

Tarihleri boyunca Türkler, eski dünya olarak bilinen Avrasya ve Afrika kıtalarında engin bir coğrafyada yüzün üzerinde irili ufaklı devlet kurmuştur. Büyük Hun İmparatorluğu, Büyük Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu, insanlık tarihinin kaydettiği en büyük ve kudretli siyasî oluşumlar arasında yer almıştır. Muazzam devletler kuran ve yöneten Türkler, büyük siyasî

ve askerî güçleriyle tarihin pek çok döneminde dünyaya düzen vermiş, dünya medeniyetine katkı sağlamıştır. Pek çok devirde, gelişmiş uygarlık çevrelerinde bulunarak, dünyanın en köklü ve gelişmiş kültürlerinden birine sahip olmuştur. Farabî, İbn-i Sina ve Birunî gibi filozof ve bilim adamlarını, Mimar Sinan gibi sanat, mimarlık ve mühendislik dehalarını yetiştiren Türkler, dünya uygarlığına önemli katkılar yapmıştır. “Türkler” kelimesinin yabancılar için anlamı, eskiden Türk, Kürt, Laz, Çerkez vs. ayırımı yapmadan herkesi “Türk” olarak tanımladıklarıdır.

Ateşoğlu’na göre bizim medeniyetimizin nuru haklı olarak dünyayı aydınlatmaktadır. Ateşoğlu bu gerçekliği şiirin bu bendinde Kayseri Lisesi üzerinden anlatır. Türk tarihi, Tarih şuuruna sahip her Türk’ün göğsümüzü kabarmalı, çünkü Türk olmanın gururu, bizim imanımızdan gelmektedir ve Türk’ün milli şuuru imanla yoğrulmuş bir Türk seciyesine sahiptir. Ateşoğlu’na göre, Kayseri Lisesi de bu imanla yaşmalıdır. Comte de Bonnaval’in ifade ettiği gibi: “Türk’ün fazileti, imanından gelir... Zaten ancak böyle bir imanla dünya fethedilebilirdi.”

*Yüreğimizde yanar, ilim, iman ateşi
Bayrağımızda parlar büyük Türklük güneşi,
İşte tarih, işte Dünya! Var mı Türk’ün eşi?
Türklükle kurulmuştur, bu dünyanın dengesi,
Yaşa, o Türklük’ünle, ey Kayseri Lisesi.*

İlim kelimesi, kavram olarak “bilmek” ve “bilgi” diye tercüme edilen ve aslı Arapça olan bir kelimedir. “alime” ya da “ya’lemu” şeklinde gelen fiilin mastarıdır. Bilgi, düşüncenin gerçeğe tam uygun olmasıdır. Bilgi bir şeyin gerçek suretinin zihinde oluşması anlamını ifade eder. Bu kelime tevehhüm, tahhayül, taakkul gibi diğer zihni faaliyet anlamı veren kelimelerle paralellik arz eder. Her şeyden önce ilim Cenabı Hakk’ın sıfatıdır. İlim, yani bilgi yaşantıdan daha hayırlıdır. Bilgi, yani ilim yol gösterir, yaşam ise ona uyar. Allah’ın ilmi, ezeli ve ebedidir. İman ise sonradan yaratılmış ve her insana cenabı hak tarafından mevhibe olarak verilmiş bir lütfu ilahidir. İmanın anlaşılması ve aksiyona geçirilmesi için temiz yoldan gelmiş bir ilim gereklidir. Dünyada Allah’ın kullarına en büyük ihsanlarından biri bilgidir. İlim... İlim tarifi mümkün olmayan bir nurdur. Bilgi ışıktır. Mükevvenatın güneşi gibidir ilim.

Kâinattaki varlıkların her biri kendisinin bir ilimle, bir irade ve şuur tarafından tanzim ve teşkil edildiğini göstermektedir. Eşyadaki bu ilmin varlığının keşif edilmesi ancak akıl gözüyle olabilmektedir. Tıpkı eşyanın görülmesi için ışığın gerekli olduğu gibi. Eşyanın bu

kadar sanatlı ve hikmetli yaratılması ancak sonsuz bir ilimle mümkündür. Etrafımıza dikkatle baktığımız zaman görürüz ki, her şey ilimle yapılmıştır. Varlıkların her birinin tam bir nizam ve intizam içinde en hassas ölçülerle yapılmış olmaları, bir ilmi gösterir. Çünkü intizam ile, ölçü ile, tartı ile iş görmek, kuvvetli bir ilim ile olur. Varlıkların meydana gelmesindeki harika kolaylık mükemmel bir ilme işaret eder. Çünkü bir işin kolayca yapılması, ilim ve irfan ile olur.

Ateşoğlu'na göre ilim, iman ateşi Türk milletinin yüreğimizde tarihin derinliklerinden bu yana yanmakta, bu nedenle de; büyük Türklük güneşi, bayrağımızda parlamaktadır. Şair ifadenin devamında duygu ve düşüncelerini daha etkili olabilmesi için soru biçiminde anlatımdan yararlanarak "istifham" ile: "İşte tarih, işte Dünya! Var mı Türk'ün eşi?" sorusuyla duygularını ifade etmektedir. Ateşoğlu ilim ve iman sahibi olmuş Türklük bu dünyanın dengesini kurmuştur. Bu ifade ile "Türk" kelimesinin bu anlamına da telmih vardır. "Türklükle kurulmuştur, bu dünyanın dengesi", ifadesi buna bir hatırlatmadır. Yine her kıtada seslendiği nida sanatı ile Ateşoğlu, "Yaşa, o Türklük'ünle, ey Kayseri Lisesi." demektedir.

*Erciyes'e benzer başımızda dumanlar
İçimizde şahlanır, yanardağlar, volkanlar
Türklük'teki esrarı Türk olmayan ne anlar?
Milli bir arma yaptık o şanlı Erciyes'i
Yaşa, Erciyes'inle, ey Kayseri Lisesi.*

Ateşoğlu'nun hayatının Kayseri'ye ait önemli bir varlık –sembol olarak gördüğü önemli bir unsur daha önceki yazılarımızda da üzerinde durduğumuz gibi "Erciyes Dağı"dır. Erciyes ile Kayseri Lisesi arasında benzerlik ilişkisi kurarak kendi şahsı ile birlikte Kayseri Lisesi'nin Erciyes gibi başında dumanlı, yani makûs talihi itibarıyla, başından sorun eksik olmayan bir millet olduğumuza telmih vardır. Ancak bu sorunlarla mücadele edecek enerjyiy de Erciyes gibi kendi bünyesinde şahlanacak yanardağlar, volkanlar bulunmaktadır. Erciyes Lisesi öğrencilerinde Türk milletinin milli geleceğinin bir yanardağı, volkanı gibi görerek, Türkiye Cumhuriyeti için ülkenin her karış toprağında devletin her türlü kademesinde görev yapacak geleceğin devlet ve bilim adamlarını "yanardağ" ve "volkan" benzerliğinde anlatmıştır. İstiare ile anlatım Ateşoğlu'nun dil ve üslubunda önemli bir yer tutmaktadır.

Ateşoğlu milli arma yaptık ifadesiyle Kayseri Lisesi Müdürlüğü esnasında, Erciyes'i Kayseri Lisesi'nin arması olarak şapkalar ve rozetlere işlettiğini telmih etmektedir.

Nida ile bu nedenle: "Yaşa, Erciyes'inle, ey Kayseri Lisesi." demektedir.

*Bayrağımız semadan, ay alır, yıldız alır,
Yüreğimiz imandan, kuvvet alır, hız alır,
Gönlümüz ülkü adlı, bir ilahi kız alır.
Türk'ün Erciyes gibi, bitmez, aşkı, çilesi,
Yaşa, milli aşkıyla, ey Kayseri Lisesi.*

Osmanlı bayraklarındaki hilal şekli İslam'ı ve hicret olayını sembolize eder. Osmanlı'nın kullandığı üç hilal şekilli bayrak, İslamiyet'i güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar bütün dünyaya yayma düşüncesinin karşılığıdır. Hicret aynı zamanda insanın kendisini güvende hissedeceği yeni bir vatan arayışıdır. Hilal, 'İslam' anlamına gelir. Bayraktaki 5 köşeli ay-yıldız ise İslam'ın beş şartını sembolize eder. "Hilal" kelimesinin ebced hesabında rakam değeri "99"dur. Bu nedenle "hilal kelimesi aynı zamanda Allah adını ve Esmâ-ül Hüsnâ'yı temsil eder. Hilal iman şartlarını, yıldız da İslam'ın şartlarını sembol olarak dile getirir ki, bayraktaki bu iki sembolle, ay ile yıldızla İslam dini bütün yönleriyle ifade edilmiş olur. İstiklâl marşımızda, "Çatma kurban olayım çehreni ey nazlı hilal." "Kahraman ırkıma bir gül ne bu şiddet bu celâl?" mısralarında bayrağın ve hilalin şahsına dile gelen hitap, aslında doğrudan doğruya ALLAH (c.c.)'a yalvarmadır.

Ateşoğlu'na göre bayrağımız semadan ay ve yıldız olarak sembolik olarak imanını ve İslam'ın şartlarına uygun yaşamayı ifade eden mana ile yine gökyüzünde dalgalanır. Bu yüzdende yüreğimiz "Hilal"den yani imandan, Allah'tan güç alır, kuvvet alır, hız alır. "Türklük" ve "İslâm" yani Türk-İslam ülküsü şiirde "ülkü" adlı ilahi bir kız olur. Türk'ün aşkı ve çilesinin bitmezliği de telmih edilerek yine nida ile: "Yaşa, milli aşkıyla, ey Kayseri Lisesi." Milli aşk "Türk-İslam Ülküsüdür."

Sonuç

Eğer bir inancı oluşturan bütün önermeler birbiriy-le hemfikirlerse ve daha geniş bir inancı desteklemek için birlikte çalışırlarsa, o zaman, Hakikatin Doğruluk Kuramı'na göre, bu önermeler doğrudur. Ek olarak, kapsayıcı inanç da doğrudur diyebiliriz. Bu teori tarafından desteklendiklerinde diğer insanların inançlarında delikler açmak kolaydır. Çeşitli fikirleri bu şekilde değerlendirdiğimizde bu fikirler sadece fikirleri savunanlar için geçerli olabilecekler çok dar ve sathi fikirler olacaktır mesela ateizm gibi. Ancak Türk-İslam Ülküsü gibi tarihi bir perspektife sahip bir fikri desteklemek için varlık sembollerinden yararlanarak ortaya sunulan hakikatler geniş bir kitlenin kolayca kabul edebileceği değerler ve gerçeklerdir.

Ateşoğlu ile Kayseri Lisesi arasında kurulan ve onun üzerinden anlatılanlar: iman, zekâ, atalar ruhu, milli ruh, Türk'ün ana ilkesi; cihanda eğilmemek, Türk kudreti, şahlanmak, asil kan, iman; tarihin ruhu, Türk olmanın gururu, Türk'ün milli şuuru, imanla yoğrulan Türk seciyesi; ilim, iman ateşi, büyük Türklük güneşi, Türklükle kurulan dünya dengesi, Erciyes'in başındaki duman, Türk milletinin içindeki yanardağ ve volkanlar, Türklükteki esrar, milli bir arma, bayrak sembolleri... gibi kavramlardır. Bu kavramlarda tarihin derinliklerinden geleceğe taşınması gereken hakikatlerdir. Şair bunu şiiri vasıtasıyla kullandığı semboller üzerinden tarihe mal etmektedir. Biz de bu vesileyle buna bir katkı yapmanın bilinciyle yazımızı yazmaya çalışıyoruz.

Kaynakça

Alim Gerçel, Mehmet Bilgehan, (2017), "Ateşoğlu'nun Erciyes Dağı ile Söyleşisi II", Erciyes, sayı: 479, Kayseri.

BİR SABAH NAMAZI

Bir sabah ezânı karanlıkları
Bertaraf ederek yankılanırken
Nicedir gözü uykuya varmamış
Bir mü'min yerinden doğruldu. Derken
Şavk şavk atıyordu şafak. Gecenin
İztıraplı yüzü ağarıyordu.
Tezekkür kuşları koro hâlinde
Ötüşerek zamânı sarıyordu.
Sabah namazı kılarken kâinât
Kaygısız, feyizsiz yatanlar neden
Kendileri için de ezânların
Okunduğunu unuturlar? Ve sen
Mü'min, bizi de unutma du'ânda.
Değişmezsin bir sabah namazının
Tadını zevksiz zevklere. Geceyi
Tenvîr eden kâinât niyâzının
Yüce dağlarda akis bırakarak
Terennüm edilirken bir bestesi
Âlemlerin Rabbi'nin rahmet rahmet
Rûhları kaplar aşk-ı bercestesi.

Önder ÇAĞIRAN

TUHAF DUYGULAR 1

Terk mi etmeliydim bu şehri, ya da ne bileyim kendimi mi vurmalydım! İki kadeh bi'seyler mi içmeli ki acaba... Ama ben içmem ki en iyisi sigara. O da neye

yarayacaksa artık. Yok, yok, ben en iyisi bir sürahi su içeyim. Çünkü bardak kesmez beni şimdi...

Ulan, içim içime sığmıyor be! Öfkem geçmek bilmiyor. En çok kendime kızıyorum. İnsan aynı hatayı kaç kere yapar?

Kaç kere aynı diz kapağını aynı sehpaye çarpabilirsin ki? Kaç kez aynı kaldırımında tökezleyip aynı taşlara düşebilirsin? Yanda kaç defa aynı bir çift hülyalı göze aldanırsın? Hem de sonunu bile bile...

Aslında başka gamzelere takılmak istedim. Başka saçlara dokunmak, başka tenlerde kaybolmak ama hep aynı yerde, aynı beyazlıkta buldum kendimi... Her defasında kovduğum kalbe vurgunum...

Aslında bir keresinde vahşi bir kedinin gözlerinde tattım bu duyguyu. Ne yalan söyleyeyim anlıkta olsa aynı heyecanı duydum, aynı kalp çarpıntısını yaşadım. Ama hepsi bu kadar. Ha, yalan olmasın, bu kadar değil. Bir defasında da okuduğum bir kitaba âşık olmuşum. Hem de öyle aşk romanı falan da değil bildiğin aksiyon romanı.

Bi de ne vardı? Ha bir Ahmet Kaya şarkısı 'Bir de Sen Yanma' diye... Başka ne vardı? Hah güneşin doğuşuna batışına, en uzaktaki yıldızla, en yakındaki haşerata, kar tanelerinin salınışına, yağmurların sağanağına, sonbaharın gizemli kimyasına, toprağın kokusuna, gece yalnızlığına, her alıp verdiğim soluğa... Vay be! Meğer ne çok şeye âşıkmişim...

Az önce buraları terk etmekten, kendimi öldürmekten söz ediyordum. Aynı hataları tekrarlamaktan... Ama dur bir dakika. Yine de bu gerçek değişmedi ki! Yine mi gideceğim ona? Tekrar mı aldatacağım kendimi, kandıracağım onunla? Tekrar bana kucak açıp tekrar terk edecek beni karanlıklara... Sonra yine tarifsiz acılara... Yine aynı anahtar aynı kapı. Yine aynı otobüs, aynı güzergâh, aynı varış noktası... İndiğimde son durakta büyük çöller, terkedilmiş kimsesiz kalmış topraklar, boş odalar kısacası yalnızlık...

Ama yalnızlık hep kötü olmaz ki değil mi? Daha az önce söyledim gece yalnızlığına olan aşkımı...

Öyle mi, insan önce kendini mi sevmeli? Sorun mu? Sevmek değil, sevmemek mi? Kendimi mi sevmiyorum, yoksa? Oysa ne kadarda sevdiğim şey var değil mi? En önemlisi umut etmek var inancını yitirmemek... Ama olsun. Her defasında kovulayım o kalpten yaşayayım ki tekrar tekrar içeri alınayım...

Ali ÖZTÜRK

Giriş

Türk mizahının en önemli figürlerinden biri olan Nasreddin Hoca, 1208 yılında Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinin Hortu (Nasreddin Hoca) köyünde doğmuştur. 1236/1237 yılında babasının mesleği gereği Akşehir'e göç etmiş, burada döneminin ünlü bilginleriyle tanışmış ve onlardan ders almıştır. Hocalığın dışında kadılık, kadı yardımcılığı, pazarcılık, çiftçilik gibi işleri yapmış ve 1284'te vefat etmiştir. (Alptekin, 2009:58).

Türk fıkraları denilince akla hemen "Ortak Şahsiyeti Temsil Yeteneği Kazanmış Ferdi Tipler", "Yerel Tipler", "Zümre Tipleri", "Azınlık Tipleri", "Yabancı Tipler", "Gündelik Tipler", "ve "Moda Tipler" olarak sınıflandırılan fıkra tipleri veya kişileri gelir. Zaman zaman yerel tipler veya moda tiplerin bazıları daha öne çıkma şansı yakalasa da "Ortak Şahsiyeti Temsil Eden Ferdi Tipler" yanında hala sessiz kalırlar. Türk fıkralarının en sevilen ve en yaygın olarak bilinen ferdi tipi Nasreddin Hoca'dır. (Ekici, 2009:272).

Nasreddin Hoca'nın fıkraları zengin bir konu çeşitliliği göstermekte, toplum hayatının hemen hemen bütün alanlarını kapsamaktadır... Nasreddin Hoca fıkralarının temel özelliklerinden birisi de sözlü geleneğe uygun olarak kısa, açık, yalın ve özlü olması ve vurucu sözlerle, adeta atasözleri haline gelmiş olmasıdır. (Arda, 2009:75).

Nasreddin Hoca fıkraları pek çok farklı yönden ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Biz bu makalede fıkraların söz sanatları yönüne dikkat çekip örneklemelerde bulunacağız. Birden fazla fıkrada aynı söz sanatına örneklemeye yapmak mümkündür. Biz bunu üç fıkra ile sınırlandırdık.

Türk edebiyatında edebi sanatlar konusu bir bilim dalı olarak edebiyatçıların gündemine 19. Yüzyılın 2. Yarısında girmiş ve bu alandaki eserlerin birçoğu 1867/1876 yılları arasında yayınlanmıştır. O günden bugüne yazılan edebi sanatlarla ilgili kitaplarla, bu sanat ilminin Arap ve Fars edebiyatlarında oldukça eski olan temelleri Türk edebiyatında da atılmıştır... Bu çerçevede edebi sanatları 1.Mecazla ilgili sanatlar, 2.Anlamla ilgili sanatlar, 3.Söz ile ilgili sanatlar olmak üzere üç başlık altında

incelenebilir. (Aksoyak, 2002:267).

1. MECAZLA İLGİLİ SANATLAR:

A. Teşbih:

Anlama güç katmak için aralarında gerçek veya mecaz açısından benzerlik bulunan en az iki varlık-tan zayıfını güçlüsüne benzetmektir. (Aksoyak, 2002:268).

Aşağıya aldığımız fıkrada, Nasreddin Hoca'nın hanımı tembellek eden Hoca'yı kaplumbağaya benzetmektedir.

Nasreddin Hoca sabah namazını kıldırmış evine gelmiş, Hanımına :

- *"Hatun, ben azcık divanda uzanıp, sonra kalkıp çift sürmeye gideceğim, bir saat kadar sonra beni kaldır."* Demiş.

Bir saat sonra Hanımı arada bir Hocaya seslenmiş. Bakmış hoca tembellek ediyor :

- *"Efendi" demiş, "bugünkü uyusukluğunla kaplumbağalar bile seni geçti."*

Hoca hareketlenmiş, hazırlanmış, tarlaya varmış. İşe koyulmuş. Çift sürerken pulluğun önünde bir kaplumbağa görmüş. Kıvıldamadan öylece durup duruyor. Devam etse kaplumbağayı canlı canlı toprağa gömecek.

Seslenmiş :

- *"Hey kaplumbağa" demiş, "bakıyorum buraya benden evvel gelmeyi becermişsin; Amma, öyle tembellek edeceğine bana bak da çift sürmesini öğren !"*

Yine başka bir fıkrada hindi, düşünmesi yönüyle teşhis sanatı ile birlikte teşbihle karşımıza çıkar. Hindi insana benzetilir.

Nasreddin Hoca pazarda dolaşırken, bir papağanın on iki altına satıldığını görünce şaşırp kalarak yanındakilere sormuş:

- *"Bu kuş neden bu kadar para ediyor ?"*

- *"Bu papağandır" demişler, "konuşur."*

Hoca doğru evine gitmiş. Hindisini koltuğunun altına alıp pazara getirmiş.

- *"Kaça hindi ?" diye sormuşlar.*

- *"On beş altın" demiş Hoca.*

- *"Bir hindi on beş altın eder mi ?" demişler.*

- *"Görmüyor musunuz !" demiş Hoca; "yumruk kadar papağanı on iki altına satıyorlar."*

- "Onun marifeti var, insan gibi konuşur. Ya seninki ne yapar?" diye sormuşlar.

- "O düşünmeden konuşur" demiş Hoca; "Bu da insanlar gibi düşünür."

B. Kinaye:

Gerçek ve mecazi anlamları olan bir sözü, onun mecazi anlamını kastederek kullanma sanatıdır. Kinaye sanatı pek çok atasözünde ve deyimlerde mevcuttur. (Kocakaplan, 1992:86).

Aşağıya aldığımız fıkrada geçen "içi yan-" deyimini kinayelidir.

Bir bayram günü Nasreddin Hoca komşusuna ziyarete gidince komşusu her misafire olduğu gibi hocaya da bal ikram ediyor. Bir tepsi içinde gelen koca bir petek baldan her gelen misafir bir iki kaşık alır çekilirmiş. Komşusu bakar ki hoca kaşığı daldırırken daldırıyor. Peteğin yarısına gelmiş daha duracağı da benzemiyor.

Dayanamayıp:

-Aman hoca fazla yeme yoksa için yanar.' deyince hoca cevabı yapıştırır:

- 'Kimin içinin yandığını Allah bilir.'

C. Mecaz-ı Mürsel:

Bir sözü gerçek anlamının dışında benzetme amacı gütmeyen kullanmadır. (Aksoyak, 2002:270).

Bütün-parça, durum-yer, sebep-sonuç, özellik-genellik, çokluk-azlık, öncelik-sonralık vb. pek çok ilgi varlıkları birbirine bağlar. İşte benzerlik ilgisi dışındaki bütün ilgiler için yapılan mecazlar mecaz-ı mürsel sanatını meydana getirir. (Kocakaplan, 1992:98).

Aşağıdaki fıkrada ayağın abdestinin olmadığı söylenmiş, burada parça-bütün ilişkisi gözetilerek aslında adamın abdestinin olmadığı kastedilmektedir.

Nasreddin Hoca öğlen namazının sünnetini kılariken, önündeki cemaatten birinin paçasında abdeste (dolayısıyla namaza) engel bir necaset görür.

Farzı kıldırmak için mihraba doğru giderken, adama;

- "Bu ayağını havaya kaldır. Tek bacağımanın üstünde namaz kılacaksın" der.

Adam şaşkınlıkla :

- "Neden? hocam" deyince :

Hoca, adama paçasındaki necaseti göstererek :

- "Bak bu ayağının abdesti yok" cevabını verir.

D.İstiare:

Gerçek anlam ile mecaz anlam arasında mevcudiyetine ihtiyaç görülen benzerlik ilgisidir. Bir başka deyişle her istiare kısa bir benzetmedir; ancak benzetme edatı yoktur. İstiaresinin iki ayrı özelliği vardır: Birincisi kelimenin mevzu olduğu anlamı ifade etmesi ikincisi, buna dayalı olarak zihinde doğan anlamıdır. (Aksoyak, 2002:268).

Aşağıdaki fıkrada ev, mezara benzetiliyor ancak mezar söylenmiyor. İstiare türlerinden açık istiare yapılmıştır.

"Hoca'nın komşularından birinin kocası ölmüş. Cenaze evden çıkarken kadın veryansın etmiş:

- Evimin erkeği, geriye dön, nereye gidiyorsun; gittiğin yerde ne od var, ne ocak! Hoca bu feryadı duyunca:

- Hanım, demiş, tamam, cenaze bizim eve geliyor!"

E. Teşhis:

Kişileştirmek demektir. Kişilik insana ait özelliktir. İnsan olmayan varlıkları, insana benzeterek onlara insan özellikleri vermek bu sanatın temelini oluşturur. (Kocakaplan, 1992:105).

Aşağıdaki teşhis örneklerinde civcivler insana ait özelliklerle tavsif edilmiştir.

Hocanın tavuğu ölmüş. Civcivlerin de başıboş kalmış. Hoca kaybolmalarından korkmuş. Boyunlarına siyah bezler bağlamış. Sonra da içlerinden ip geçirip birbirlerine bağlamış. Meraklı bir komşusu sormuş: -Hoca o civcivlerin boynundaki de nedir? Komşusunun merakına içerleyen Hoca, cevabı yapıştırmış:- Anneleri öldü de yas tutuyorlar.

Başka bir fıkrada insana ait olan yas tutma özelliğinin civcivlere aktarıldığını görüyoruz.

Hocanın tavuğu ölmüş. Civcivlerin de başıboş kalmış. Hoca kaybolmalarından korkmuş. Boyunlarına siyah bezler bağlamış. Sonra da içlerinden ip geçirip birbirlerine bağlamış. Meraklı bir komşusu sormuş: -Hoca o civcivlerin boynundaki de nedir? Komşusunun merakına içerleyen Hoca, cevabı yapıştırmış:- Anneleri öldü de yas tutuyorlar.

2. ANLAMLA İLGİLİ SANATLAR:

A. Tecahül-i Arif:

Bilinen bir şeyi bilmezlikten gelme sanatıdır. Bir noktaya dayanması gerekir. (Aksoyak, 2002:273).

Nasreddin Hoca fıkralarında belki de en fazla dikkat çeken sanat Tecahül-i arif'tir.

Hoca'nın eşeğinin yuları çalınmış. Bir gün Akşehir pazarında dolaşırken, bakmış ki Karakağan'ın yuları uyuz bir eşeğin boynunda.

– Yahu, demiş, bu eşeğin başı bizim olmasına bizim de gövdesini çıkaramadım.

Başka bir fıkrada karısıyla sohbet etmek isteyen Hoca, bahaneler arar. Bildiği halde komşuları Mehmet Ağa hakkında bir takım sorular sorar.

Hoca bir gün karısına :

- "Hatun" demiş, "Şu bizim komşu, çarıkçı, Mehmet Ağa'nın adı neydi?"

- "Kendin söyledin ya, efendi" demiş karısı, "Mehmet Ağa."

- "Canım, dilim sürçtü işte... Ne iş yapar diyecaktim." demiş Hoca.

- "A efendi" demiş karısı, "kendin çarıkçı demedin mi?"

- "Anlasana işte" demiş Hoca, "nerede oturuyor demek istedim."

- "Efendi, bugün sana ne oluyor?" demiş karısı "Komşu" dedin ya..."

Hoca birden sinirlenmiş.

- "Aman be karı... Seninle de bir türlü konuşulmaz ki!"

B. Mübalağa:

Bir olayın heyecanın etkisiyle büyütülmesi veya küçültülmesi demektir. (Kocakaplan, 1992:105).

Tebliğ, iğrak ve gulüv olmak üzere üç yönü vardır. (Aksoyak, 2002:271). Bunlardan ilk ikisi makbul iken gulüv pek makbul sayılmaz. (Kocakaplan, 1992:105).

Aşağıdaki fıkrada abartılı konuşan iki kişiye karşı yine Hoca'mızın espri ve akıl dolu cevabını görmekteyiz.

Akşehir'e gelen bir İranlı, sürekli palavra atarmış. Bir gün:

- "Bizim İsfahan'da Şahın iki yüz odalı, beş bin arşın boyunda sarayları var." diye söze başlamış, attıkça atmış.

Dinleyenlerden biri de karşılık vermek istemiş.

- "Bizim başkentimiz Bursa'da daha da büyük saraylar var. Bir de kaplıca yapıldı ki, boyu beş bin arşın..."

Tam o sırada başka bir İranlı içeri girip ;

- "Bursa'dan gelirem..." diye söze başlayınca :

- "Eni de elli arşın" deyivermiş.

- "Nasıl olur" diye karşı çıkmış İranlı, "eni boyuna uymadı."

Konuşmaları dinlemekte olan Nasreddin Hoca :

- "Şu adam Bursa'dan gelmiş olmasaydı, bu adam kaplıcanın enini boyuna bir güzel uyduracaktı" demiş.

C. Rücu:

Rücu, bir nükteye bağlı olarak önceden söylenilen sözden vazgeçmektir. (Muallim Naci, (Tarihsiz):112).

Aşağıdaki fıkrada önce arkadaşına uyanık olduğunu söyleyen Nasreddin Hoca, arkadaşının borç istediğini duyunca uyuduğunu söylemesi rücuya örnektir.

Bir gün Nasreddin Hoca şehre gelip, bir arkadaşıyla birlikte handa kalmış. Gece yarısı arkadaşısı sormuş:

- "Hocam, uyudunuz mu?"

- "Buyurun bir şey mi var?" Henüz uyumadım.

- "Biraz borç para isteyeyim demiştim." Nasreddin Hoca hemen horlamaya başlayıp:

- "Ben uyuyorum!"

D. Hüsn-i Talil:

Anlatıma hoşluk, incelik katmak amacıyla gerçek bir olayın oluşunu, aslından daha değişik hayali ve şairce kesin bir nedene dayandırılması sanatıdır. (Aksoyak, 2002:272).

Aşağıdaki fıkrada obur mollaların her şeyi silip süpürdüklerini gören Hoca, yine esprili bir üslupla oğlunun adını başka bir isimle söylemiştir. Bu ifade tarzı hüsn-i talile örnektir.

Nasreddin Hoca'nın evine bir gün üç molla misafirliğe gelir. Üçü de birbirinden obur şeylermiş. Hoca ne yemek çıkarmışsa silip süpürmüşler. O kadar ki sahanlarda yemek bitince, bunu da "sünnettir" diye ekmekle iyice sıyırrırlarmış. Bu sırada odaya Hoca'nın oğlu girmiş. Mollalar Hoca'yı memnun etmek için:

Hoca:

-Adı Farz'dır, demiş.

Mollalar şaşırıp birbirlerine bakmışlar:

-Bu ne biçim isim Hoca Efendi? demişler. Şimdiye

kadar böyle bir isim hiç duymamıştık.

Hoca hemen taşı gediğine koymuş:

-Ya, Sünnet diyeyim de onu da mı yiyesiniz?

E. İstifham:

Bilinen bir konunun soru şekline sokularak söylenmesine istifham denilir. İstifhamda karşıdakinden cevap beklenmez. (Kocakaplan, 1992:75).

Aşağıdaki fıkrada gölün maya tutmayacağı bilinir. İstifham yoluyla adam şaşkınlığa düşürülme-ktedir.

Nasreddin Hoca azığına heybesine koyup yola çıkmış. Öğlen vakti Akşehir gölü kenarında, bir ağacın altında oturmuş. Ekmeğini, zeytinini ve bir çanak yoğurdunu gölgede keyifle yemiş. Yoğurt çanağını gölde çalkalarken birisi görüp sormuş.

- "Ne yapıyorsun Hoca ?"

- "Göle maya çalıyorum" demiş Hoca.

Adam üstelemiş :

- "İlâhi Hoca, göl maya tutar mı hiç ?"

- "Ben de biliyorum tutmayacağını, amma ya tatarsa ?"

F. İrsal-i Mesel:

Yazılı ve sözlü anlatımlarda atasözü ve vecize kullanma sanatıdır. (Kocakaplan, 1992:61).

Aşağıdaki fıkrada altı çizili ifade fikranın akılda kalıcılığını da kolaylaştırmıştır.

Nasreddin Hoca bir yaz günü yolculuk ederken, öğle vaktine doğru bir hayli susar. İlerde bir göl görür. Şöyle kana kana su içmeyi düşünerek gölün kenarına gelir, avucunu doldurur, hızla bir kaç yudum yutar; amma midesi bulanır, tükürmeye çalışır. İlk defa karşılaştığı bir su olan Acıgöl'ün sodyum sülfatlı suyu midesini berbat etmiştir.

Hoca civarda aranırken küçük bir su kaynağına rastlar. Suyun tatlı su olduğunu anlayınca, önce ağzını iyice çalkalar, sonra da kana kana su içer, Eşğini de sular.

Şakır şakır dalgalanan Acıgöl'e şöyle bir bakar, su içtiği kaynaktan avucunu doldurarak gölün kenarına gelir;

- "Cimri zenginin zekâtsız malı gibi şişinip durma!... Su dediğin böyle olur" diyerek avucundaki suyu şak diye gölün yüzüne savurur.

Yine başka bir fıkrada Hoca, kıvrak zekâsıyla çocuklara bir ders verir. Burada biz de irsal-i meselin

güzel bir örneğini buluruz.

Mahallenin çocukları Nasreddin Hoca'ya muzip bir şaka yapmak istemişler. Plânlarını kurmuşlar. "Hoca'yı ağaca çıkaralım. Pabuçlarını alıp uzaklaşarak biraz şaka yapalım" diye düşünmüşler. Hoca'nın yoldan geçeceği saatlerde, uçurtmalarını büyükçe bir ağaca taktırmışlar. Hoca'yı beklemeye başlamışlar. Hoca oradan geçerken de hemen etrafını sarmışlar :

- "Hocam uçurtmamız ağaca takıldı. Biz çıkıp kurtaramadık. Bize yardımcı olur musunuz?" demişler.

- "Hay hay" demiş Hoca. Ayakkabılarını çıkarıp sırt çantasına yerleştirmeye başlamış.

Çocuklar :

- "Hoca efendi onları niye yanına alıyorsun? Ağaçta pabuçları ne yapacaksın ?" demişler.

- "Belli olmaz ki evlâtlarım" demiş Hoca; "Bu iyiliğime karşı Rabbim, belki bana ağaçtan öteye bir yol ikram eder."

Başka bir fıkrada da irsal-i mesel şu şekilde karşımıza çıkar:

Nasreddin Hoca ibadette ihlâsın önemini anlatır: "Huşu ile ibadetinizi yapın. Esas kâr ondadır. Yoksa riya karışan ibadetle kâr değil, belki de zarar edersiniz" diye vaazlarında anlatmış. O kadar zahmete katlanıyorsunuz kârlı çıkmalısınız dermiş.

Cemaatin kayıtsızlığı karşısında bu hususu çarpıcı bir misalle onlara anlatmak istemiş. Evlerden yumurtanın dokuzunu bir akçeye almış. Pazara götürüp, onunu bir akçeye satmış.

- "Bu ne biçim ticaret, Hoca !" demişler.

- "Bir öteki satıcılara bakın, bir de bana" demiş, "amacım kazanmak değil, yeter ki dostlar alışverişte görsün."

G. Tezat:

Aralarında tezat oluşturan düşüncelerin ve kelimelerin bir ibarede toplanmasına denir. (Aksoyak, 2002:273).

Aşağıdaki fıkrada yaz ve kış; soğuk ve sıcak zıtlıkları kullanılmıştır.

Bir toplulukta soğuklardan yakınanlar olmuş. İçlerinden biri:

- "Şu insanoğlu haline şükretmesini hiç bilmez; kışın soğuktan, yazın sıcaktan yakınır." demiş.

Konuşmaya kulak misafiri olan Hoca :

- "Öyle deme bre cahil, bak bahara kimsenin bir şey dediği var mı?" demiş.

G. Tekellüm-i Samet:

Tekellüm-i Samet, söyleyenin kendini ölmüş sayarak ona göre söz söylemesidir. (Muallim Naci, (Tarihsiz):42).

Bir gün Nasreddin Hoca'yı siyah elbiseleriyle görenler:

- "Ne oldu Hoca efendi" demişler, bu gün karalar giymişsin?"

Hoca: - "Oğlumun babası öldü de onun yasını tutuyorum." demiş.

H. Tegallüb:

İki yahut daha çok şeyden birini diğerine veya diğerlerine galip sayarak ikisini veya hepsini birden tabir etmektir. (Muallim Naci, (Tarihsiz):122).

Hoca'ya: - "Efendi" demişler, "padişah mı büyük, yoksa çiftçi mi?"

- "Çiftçi büyük elbet" demiş Hoca ve eklemiştir; "Çünkü çiftçi buğday yetiştirip vermezse padişah acından ölür."

I. İham / Tevriye:

Bu iki sanat arasında bir yakınlık söz konusudur. Bundan dolayı aynı örnek hem iham hem de tevriye için kullanılabilir. İfadenin iki anlama gelecek şekilde kullanılması bu sanatların temel özelliğidir. (Aksoyak, 2002:270). Biz bu tartışmaları bir kenara bırakıp Hoca'mızın her iki anlamı da düşünebileceğimiz şu fıkrasına yer vermek istiyoruz.

Hoca bir gün pazara gitmek için yola koyulmuş. Az sonra çocuklar önünü kesmiş. Hoca, bize pazardan düdüük al diye bağırmışlar. İçlerinden biri çıkıp, parasını uzatmış. Pazar dönüşü aynı çocuklar yine hocayı çevirmişler. Hoca, para veren çocuğa düdüğü uzatmış, tam ayrılıyormuş ki! Bütün çocuklar bağırmış;

- "Hani bana, hani bana". Hoca çocuklara dönüp:

- "Parayı veren düdüğü çalar", demiş.

3. SÖZ İLE İLGİLİ SANATLAR:

A.Cinas:

İki şeyin birbirine benzeşmesi anlamına gelir. (Aksoyak, 2002:277).

Aşağıdaki fıkrada "sahaf" ve "kavaf" kelimeleri "lahik cinas" a örnek gösterilebilir.

"Hoca'yı bir gün ziyafete çağırılmışlar. Rahmetli ziyafet yerine varınca içeri bir bakmış, davetlilerin

çoğu yabancı, pek azı tamdı. Hemen yeni aldığı pabuçlarını koynuna koyarak ziyafet sofrasının başına çökmüş. Zaman ilerleyince zevzeğin biri Hoca'ya sormuş:

- *Hoca efendi koynunuz niçin böyle şişkin? Herhalde içinde değeri çok yüksek bir kitap var. Zannederim ucuz aldınız sahaflardan.*

Hoca hışımla cevap vermiş:

- *Hayır, sahaflardan almadım, kavaflardan aldım, kavaflardan!*

Sonuç:

Biz bu makalede Nasreddin Hoca'nın fıkralarında söz sanatlarına örneklemeler tespit etmeye çalıştık. Tespit ettiğimiz örneklerin sayısını üç ile sınırladık. Elbette birden daha fazla fıkrada aynı söz sanatı tespit edilebilir.

Söz sanatlarını, kaynaklardaki sınıflandırmaya bağlı kalarak 1.Mecazla ilgili sanatlar, 2.Anlamla ilgili sanatlar, 3.Söz ile ilgili sanatlar olmak üzere üç başlık altında inceledik.

Fıkra okumalarında İlhan Başgöz'ün, Türk Folkloruna Giriş (yayınlanmamış kitap), Atatürk Kültür Merkezi Yayını olan 21. Yüzyılı Nasreddin Hoca ile Anlamak adlı eserleri esas aldık.

Nasreddin Hoca, 700 yıl önce bu dünyadan ayrılmış ancak fıkralarıyla hala aramızda yaşamaya devam etmektedir. Onun fıkraları üzerinde bugüne kadar pek çok çalışma yapılmıştır ancak yapılan çalışmalar bugün için daha fazla inceleme ve değerlendirmelerin yapılması gerektiğini göstermektedir.

Kaynakça:

Aksoyak, İ. Hakkı, Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, (2002), s.267-283, Grafiker Yayınları, Ankara.

Alptekin, Ali Berat, (2009), 21. Yüzyılı Nasreddin Hoca ile Anlamak, s.58, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.

Arda, Zuhal, (2009), 21. Yüzyılı Nasreddin Hoca ile Anlamak, s.75, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.

Başgöz, İlhan, Türk Folkloruna Giriş (yayınlanmamış kitap).

Ekici, Metin, (2009), 21. Yüzyılı Nasreddin Hoca ile Anlamak, s.272, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.

Kocakaplan, İsa, (1992), Açıklamalı Edebi Sanatlar, s.61, MEB Yayınları, İstanbul.

Muallim Naci, (Tarihsiz), Haz. Yalçın, Alem-dar, Hayber,, Abdulkadir, İstılahat-ı Edebiyye, Akabe Yayınları, Ankara.

ÜNİVERSİTE MEZUNLARI TÜRKİYE’NİN NİTELİKLİ İŞ GÜCÜNÜ KARŞILAYACAK DÜZEYDE EĞİTİMLİ Mİ?

Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ

Eğitimci Prof. Dr. Ziya Selçuk 15 Şubat 2011-02-15 tarafından aktarılan “Kızılderili’nin eğitimi” ve bunun karışında da ABD’nin eğitim sistemine ilişkin esaslı eleştirisini okuyunca doğanın pratiğinden gelen insanın ne denli iyi gözlemci ve analizci olduğunu bir kez daha iyi anladım. Kızılderili kabile liderleri ile ABD’li yetkililerin Kızılderili erkek öğrencilerin eğitimi konusundaki tartışmaları şöyle gelişmiş;

1944’te Lancaster’da ABD’li yetkililerle Kızılderili temsilciler arasında bir anlaşma görüşülüyor. ABD’li yetkililer, Kızılderililerin erkek çocuklarını üniversiteye göndermeleri halinde masrafları devletin üstleneceğini söylediler. Kızılderililer teşekkür ederek bu teklifi reddettiler ve şöyle dediler: “Biz gençlerin eğitimi konusunda sizden farklı düşünüyoruz. Bazı gençlerimiz kuzey eyaletlerinizde üniversite eğitimi gördü; her türlü bilgiyi aldılar, ama geri döndüklerinde onların iyi koşamadıklarını, ormanı tanımadıklarını, avcılık ve savaşçılık konularında hiçbir şey bilmediklerini gördük. Yani ABD’nin eğittiği erkekler Kızılderililer için hiçbir işe yaramıyor. Teşekkür ediyorlar ABD’lilere ve şükranlarımızın ifadesi olarak bazı Virginia’lı gençleri eğitim için bize göndermenizi öneriyoruz. Onlara bildiğimiz her şeyi öğretir, birer erkek olarak sizlere geri göndeririz.”

Genelde her toplum/devlet geleceği olan yetişkin bireyleri yaratmak için çocuklarını belirli bir yaşa kadar eğitim sürecinden geçirirler. Kızılderili’nin eğitim anlayışı bütünlüklü olarak kültürel değerlerini koruma sürdürülebilirlik üzerine oluşturmaktadır. Anlaşılan Kızılderili için öğrencilerin içinde bulunduğu toplumun dilini kültürünü, toplumsal değer yargılarını, içinde yaşadığı coğrafyayı, yaşam sürdürdüğü toprakları ve onların kıymetinin bilmesini kendilerine yetiyor. Kızılderili bugünkü anlamda uygarlaşma ve teknoloji geliştirme gibi konulardan çok kendi gerçekliklerini öğretmek istiyorlar. Tabii aradan geçen nerdeyse 70 küsur yılda bilim ve teknolojinin yarattığı yeni ekonomik model doğal olarak eğitim beklentisini ve işleyişini de değiştirdi.

Genelde de hemen her toplum çocuklarına ve gençlerine yerel anlamda yaşadığı veya yaşatmak istediği değerler yanında evrensel anlamda da bir dünya vatandaşı yetiştirmek içinde yaşına, kavrama ve anlama düzeyine göre ileri düzeyde eğitim ve öğretim

yaptırılmaktadır. Bütün dünyada ortalama 12 yıllık bir eğitim süreci içinde yerel ve evrensel düzeyde coğrafyayı, tarihi, felsefeyi ve antropolojiyi bilmesini çok önemseniyor. Sonra içinde yaşadığı doğanın fiziği, kimyası, biyolojisi ve bunların işleyiş mekanizmasını ve bunların mekanizmalarının yasalarının dili olan matematiğin kavranmasını önemsiyorlar. Günümüz iletişim teknolojileri çağının gereği olan ekonomik yapı ve bunun dayandığı temel bilimler ve teknoloji doğal olarak fen ve matematik öğretimini zorunlu kılıyor. Bugün bilim ve teknolojinin geldiği ileri aşama sayesinde dün tanımlayamadığımız birçok doğa olayını daha iyi açıklayabiliyoruz. Bütün bu gelişmişlik ve doğalın anlaşılması ve insan yaşamının kolaylaşmasını sağlayan biricik faktör iyi bir fen okur-yazarlığıdır. Aynı zamanda doğanın anlaşılması içinde kişinin kullandığı dili iyi bilmesi gerekiyor ki okuduğunu anlasın. Coğrafya, iklim, doğal yapılar, jeomorfoloji, jeoloji ve toprak gibi yapılar kişilerin düşünce dünyasının ve algılarının şekillenmesine yol açmaktadır. Tarih ve felsefe gibi olayları analiz eden, tartışıp yorumlayan disiplinler konunun anlaşılmasına yardımcı olur. Mantıksal sonuçların çıkarımı için düşünme metotları ve psikoloji bilimleri de ayrıca önemlidir.

Bugün teknoloji ve bilimsel veriler üzerinden gelişmişlik ve refah düzeyine, çoğunlukla, Batı’nın fen ve matematiğini iyi kavramış ve bunu öğrencilerine öğreten toplumlar sahiptirler. Bu ülkelerin eğitim modelleri incelendiğinde insanı hayata hazırlama konusunda bütünlüklü bir eğitim politikalarının olduğu aşikâr. Örneğin başta Fransa olmak üzere halen çoğu ülkede lise son sınıfta olgunlaştırma sınavları bulunmaktadır. O sınavlarda kişinin dünyayı ve içinde bulunduğu ortamı kavrayıp kavramadığı ölçülmeye çalışılıyor.

Ülkemiz artan nüfus artışı ve buna karşın yetersiz iş olanağı yaratamaması sonucu çok doğal olarak çok sınırlı nitelikli meslek için milyonlarca öğrenci kıyasıya ve birbirini ezercesine ilkokuldan itibaren sınava hazırlatılıyor.

Ezber ve test tekniğine dayalı eğitim sistemi çok defa değişik eğitim bilimcileri tarafından analiz edildi. Birkaç kez ben de üniversite öğrencilerinin yetersiz akademik alt yapı ile üniversiteye geldiğini yazdım. Ancak son birkaç yılda ders verdiğim Ziraat Fakültelerine gelen öğrencilerin yalnız akademik değil

kültürel olarak da çok çok yetersiz olduğuna yaşayarak tanıklık ediyorum. Ancak günden güne ben ve benim gibi çoğu öğretim üyesi hocamdan edindiğim intiba ile “bu kadar da kötü olamazlar” dedirtecek düzeyde çok yetersizler.

Öğrencilerin derste ne öğrendiğini belirlemek için yapılan sınav sonuçları, çok daha korkutucu ve de ülkemizin geleceği açısından da endişe verici.

Genel Kültür ve Bilgi Düzeyi Sınırlı

24 Mayıs 2018 tarihli gazetelere yansıyan bilgilerden TÜSİAD yöneticileri ekonominin gidişatına ilişkin görüşlerini açıkladıkları toplantıda eğitime dayalı çarpıcı tespitlerde de bulundular. TÜSİAD yönetim Kurulu başkanı Erol Bilecik'in konuşmasında “ülkenin sorunlarının nedenlerini anlayabilen ve çözüm üretebilen bir nesil yetiştirmeyi henüz başaramadık” diyor. Ayrıca diyor ki “gençlerimiz fikirlerini özgürce ifade edemezse, özgüveni yüksek yaratıcı eleştirel düşünebilen, inisiyatif alan, farklılıklara sahip bireyler yetiştiremezsek ülke olarak koyduğumuz hedefleri gerçekleştiremeyiz”.

Maalesef uzun yıllardır üniversite ve ortaöğretim öğrencilerinin sınıf içinde ve dışındaki tutumlarını izlemekteyim. Üniversite öğrencilerinin bildiğim üniversite öğrencisi görüntüsü ve davranışı gösterdiğine çok rastlamadım. Öğrencilerin sınav kâğıtları bir bütün olarak duyarlı bir eğitimciyi korkutacak düzeyde ve derecede sorunlu. Mezun olma durumundaki öğrencilerin sınav kâğıtlarını okuyunca, içimdeki duygular beni geriyor ve duygularım, ne yazık ki: “Bu gençler ile Türkiye ileriye gidemez!” endişesini ve karamsarlığını haykırıyor.

Günümüz Üniversite Gençliğinde Gördüğüm En Önemli Sorunlar

“Günümüz üniversite gençliğinde gördüğüm en önemli sorunlar, beynimi sorumluluk duygusuyla yoruyor ve ruhen kendimi rahatsız hissediyorum.” Bence günümüz üniversite gençliğinde gördüğüm en önemli sorunlar şöyle:

Öğrenciler bütünlüklü bir kavrayışa sahip değiller. Bir alanda herhangi bir konuyu ele alıp sebep-sonuç ilişkileri için ciddi bir analiz yapacak durumda ve yetenekte değiller.

Çok azı net olarak ne istediğini biliyor veya tersinden neyi istemediğini biliyor.

Çoğunda farkındalık gelişmemiş.

Soyut düşünceden yoksun, analitik düşünme becerisi kazanmamış.

Mantıksal bir önerme ve kurgu geliştiremiyorlar.

Kelime bilgisi yetersiz ve kavramları tamı tamına açıklayamıyor. Özellikle kavramları bilmedikleri için konularında ya kavrayamıyorlar veya yanlış yerde konumlanıyorlar.

Herhangi bir konunun sınır değerleri, büyüklük ve küçüklük boyutları ayırt edemiyor veya bilmiyorlar.

Büyük çoğunluğu iç disiplini sağlamada ve kendi kendini yönetmede yetersiz görülüyorlar.

Herhangi bir konuda kendini geliştirme, yeni şeyler öğrenme konusunda çaba görülüyor.

Yetenekleri geliştirmek için özel zaman ayırmaya tahammülleri yok. Çok azı hobi sahibi ve bir şeyler ile ilgilenmek için zaman ayırıyor.

Büyük çoğunluğu cep telefonu bağımlısı olmuş ve çok sık aralıkla telefon üzerinden sosyal medyada dolaşmaktadır.

Her ne kadar teknoloji çağında olsak da bir kısım öğrencinin sosyal medyada e-posta veya web ortamında hazır gelen bilgileri analiz etmediği ve olduğu gibi kullandığı görülüyor.

Öğrencilerin sınavlarda soruları analitik olarak çözümlenmek ve yorum yaparak yazmaktan kaçındıkları görülüyor. Çoğunlukla ortaöğretimde edindikleri test geleneğinin üniversitede de devam etmesini istediklerini belirtiyorlar.

Büyük çoğunluğu spor dahi yapmıyor, kitap okuma alışkanlığı çoğunluğunda yok. Gazeteleri sınırlı sayıda genç internete manşetlere bakarak bilgi sahibi olmaya çalışıyor.

Çoğu gencin daha çok şekilci, biçimsel, gösterişe düşkün ve kof bir haz peşinde koştuğu görülüyor.

Gençlerin ben merkezli egoları nedeniyle eleştiriye tahammülleri çok yok. Hemen her olayda rekreasyon göstererek kendilerinin de düzeltilmesi gereken alanları olabileceği akıllarına gelmiyor.

En ciddi sorun gençler ders çalışmayı bilmiyor ve ders materyali dahi okumuyor!

Görebildiğim kadarı ile öğrencilerin çoğunluğu ders çalışmayı bilmiyor. Çoğu kalemsiz, deftersiz derse yoklama için geliyor izlenimi veriyor. Sınıfta genel olarak not tutmak, yok. Not tutan ise tuttuğu NOT'u sorgulamadığı için ezberle bilgilere sahip olmaktadır. Öğrencilerin neredeyse tamamı günlük işlenen dersleri tekrarlamadıkları ve/ya konuya ilişkin bir şey okumadıkları görülüyor. Öğrenciler genelde kendi sorumluluğunda olan ders materyalleri dahi neredeyse hiç okumuyor ve yazmıyor. Genel çoğunluğu kendilerine verilen ders materyalini okumuyor. Hatta yazmaktan hiç hoşlanmıyorlar.

Öğrenciler ortaöğretimden beri bildikleri ve ÖSYM'nin yaptığı test tekniğine uygun yetiştirme tarzı ile konuları derinlemesine kavramak için çalışmıyorlar. Öğrenciler ellerinde cep telefonu ile hocaların derste sunduğu sunuları fotoğraflayarak sınava hazırlanıyorlar.

Gençlik Nereye Koşuyor?

Gençliğin günümüzdeki yaşam biçimi ve öğrenme stratejisi üzerine Fatoş Karahan tarafından yazılan "Açılın Gençler Geliyor" kitabında beklentim gümbür gümbür bir gençliğin geleceği yönündeydi. Ancak beklemediğim aksine "Sia Insight" araştırma verileri üzerinden yapılan değerlendirmeye göre Türkiye'deki gençlerin Batı'daki akranlarına göre birçok yönden geride olduğunu gösteriyor. Açıkçası bu durum, benim de uzun zamandır öğrencilerimizde gördüğüm durumu yansıtıyor. Çoğu zaman acaba, "Bizim mi öğrenciler böyle veya hoca gözü ile daha çok şey beklentimizden mi, kaynaklanıyor?" diye düşündüğümden bu konuya değinmek istemiyordum.

Ancak, elimizde artık bir rapora dayalı veriler olduğuna göre daha cesaretle gözlemlerimizi ülkemizin gençliğinin daha iyi olması için paylaşabiliriz.

Gençlerin çoğunluğunun uzun dönemli planlama ve yaşama kendilerini hazırlama gibi bir eğilimi görülüyor. Çoğunluğu gününbirlik yaşıyor. Örneğin bir yabancı dil bileyim dünyaya açılmaya, iletişimi geliştireyim diye bir kaygısı yok. İnternet için biraz dil bilmeyi yeterli görüyor. Sia Insight verilerine göre gençlerin % 89'u yabancı dil bilmiyormuş. Çoğu zaman öğrencilere İngilizce ismin ne diye sorduğumda "no engiliş" diyorlar. Çok üzücü.

Gençlerin nerdeyse tamamının %95'inin pasaportu yokmuş Yurt dışına özellikle de ABD'ye gitmek istiyormuş ancak hiç yurtdışına çıkmamışlar. Gençlerin % 61'i hiç uçağa binmemiş ve kütüphane kullanamıyormuş. Nerdeyse zamanının çoğunluğunu cep telefonu üzerinden sosyal medyada gezinerek geçiriyor. Günde 6.5 saat sosyal medyada geziniyor (KTÜ gençlik araştırması).

Gençliğin ülke sorunları ile ilgisi, yaşam felsefesi vs. birçok konuda sorunlu olduğu görülüyor. Geçmişteki benzer araştırma verilerinde de bunlara yakın veriler ve değerler belirlenmişti.

Tabi bu durumdaki gençliğin bir dünya vatandaşı olması beklenebilir mi? Çok emin değilim.

Gençler Geçmiş İyiyi Kullanamadığının Farkına Çok Geç Varıyor

Günümüzde en yoğun işsizlik % 25'in üzerinde üniversite mezunu gençlerde olduğunun bilinmesine

karşın; farklı nitelikler kazanayım, becerilerimi artırayım gibi, hiçbir kaygı göremiyorum. Öğrencileri çoğu, bir an önce mezun olayım, elimde belgem olsun istiyor. Ancak mezuniyetten sonra elinde diploması ile evde iş bekleyen çok sayıda insan her gün değişik sorunlar ile karşı karşıya. İşsiz kalan gençlerin çoğunluğu geçmişiyi iyi değerlendirmedini itiraf ettiklerine şahit oluyorum. Çoğu iş arayışında, birkaç teşebbüsten sonra iyice içine kapanma noktasına gelerek ailesine yük olmaya başlıyor. Genç nüfusun işsizliği gençliği daha da mutsuz ve yalnızlaştırıyor.

Fatoş Karahaslan diyor ki "bugün miras yiyen bir gençlik var ve mutlaka bu gençlerin üretime kazandırılması gerekir". Bu görev bir bütün olarak hepimizin birlikte çalışmasını gerektiriyor.

Bu bağlamda bizlere de özellikle Üniversitelerde büyük görev düşüyor. Hatta anne ve babalara, sivil toplum kuruluşlarına, demokratik kitle örgütlerine... Bizim gençler için ortam hazırlamamız gerekiyor. Evet, bir bütün olarak çevremize, öğrencimize bakınca görüyoruz ki genç öğrencilerimizin farkındalığı düşük, günlük keyiflerinden taviz vermedikleri için gerçeği bütünlüklü olarak göremiyorlar. Bu durumu olduğu gibi kabullenmek yerine, eğitimin doğasına uygun olarak bir şeyler yapmak gerekir.

Bize düşen, çağın gereklerine uygun kişinin kendisi olması, birey olması, kendi alanını kavraması ve herhangi bir konuyu tartışabilmesi fikir üretebilmesi, ihtiyaç duyulduğunda bilginin nerde olduğunu ve ona nasıl ulaşacağını bilme becerilerinin kazandırılması gerekiyor.

Bu bağlamda yarından tezi yok ülkemizin ciddi bir gençlik araştırması yaparak sorunu analizi etmeli ve çözüm yolları üretmesi aciliyet göstermektedir.

Konu Bir Bütün Olarak Ülkenin Sorunu

Bence, "Konu, bir bütün olarak ülkenin sorunu ve bu nedenle siyasi karar alınmasını gerekiyor!"

Alınacak karar siyasi tarafgirlik değil, günümüz gerçeğine uygun bilimsel eksenli bir eğitim öğretim reformu niteliğinde olmalıdır. Türkiye'nin geçmiş tecrübesi bu sorunun üstesinden gelebilecek yapıdadır. Bu aşamadan sonra Türkiye çağının gereklerini uygun sağlıklı ve niteliğe dayalı bir bilim ve üniversite politikası ile geleceğin nitelikli insan gücünü oluşturmak zorundadır. Bu hali ile bu gençler ile ileriye taşınamayacağı kanaati içtenlikte ifade etmem gerekirse beni çok rahatsız ediyor.

Ne Yapmalı?

Görebildiğim kadarı ile Üniversite gençliği orta

öğretimden üniversite eğitimi alacak düzeyde akademik bilgiden yoksun olarak mezun oluyor. Öğrencilerin en önemli eksikliği, okuma alışkanlığından ve genel kültürden yoksun olmalarıdır. En kısa sürede orta öğretim özellikle Lise eğitimi kişinin kozmosu, doğayı ve doğanın işleyiş mekanizmalarını, tarih coğrafya iyi öğrenmeli. Ve Lise sonda bir olgunluk sınavından geçmelidir. Öğrencilerin becerilerini geliştirecek, yaşamı tanıması ve ondan zevk alacağı programlar geliştirilmeli. Liseden itibaren yaratıcılık geliştirmelidir.

Üniversite eğitimi tamamen eleştirel düşünmeye ve kritik okumaya dayalı olmalı. Öğrenci merkezli sorun çözen ve kişinin farkındalığının artırılmasına yönelik bir planlamaya geçilmeli. Her şeyden önce üniversite ortamı kişinin kendisini geliştirecek özgürlük ortamı sağlamalıdır.

Öğrencinin derse aktif olarak katılımı ve sürekli tartışma ortamının sağlanmalıdır. Yaparak öğrenme ortamı yaratılmalı ve kişi kendi kendisine bir fiil işi yapmalı ve karşılaştığı sorunları kendisinin çözmesine olanak sağlayacak sistem kurmak gerekir.

Derslerde öğrenmeyi etkili kılmak için öğrencilerin ders dışı kaynaklara ulaşması ve konu hakkında geniş okuma yapacak şeyleri devreye sokmak gerekir.

Teknoloji çağının gereği olarak fen-teknoloji okuryazarlığı ve kodlama öğretilmeli. Her öğrencenin tarihi bilinci yanında felsefi düşünme yetkinliği kazanılmalıdır.

Yoksa “Gençlik elden gidiyor!” demeyi bir hoca olarak sorumluluğumun gereği olduğunu belirtmek istiyorum.

DÜNYANIN EN ZEVKLİ KARGALARI

Sizlere bahsedeceğim karga çiftini, aynı yere yuva yaparken geçen sene de izlemiş ve ne kadar zevkli oldukları konusunda haklarını teslim etmiştim çünkü dünyaya getirecekleri yavruların bulunduğu yumurtalar için bahçedeki onlarca ağaç arasında Boğaz' ın o güzelim manzarasını kuşbakışı gören en yüksek ağacın, en uç kısmındaki çatalı tercih etmişlerdi. İşin ilginç yanı, bu ağaç sipsivri yükseldiğinden başka herhangi bir kuşun yakınlarına yuva yapıp yumurtadan çıkacak yavrularının viyaklamalarıyla onları rahatsız etme ihtimâli de hiç yoktu. Manzaraları muhteşem, mahremiyetleri tamamen korunmuş, karınları acıktığında kediler için bahçeye koyduğumuz artık yemeklere dalış yapıp kendi ağırlıkları kadar tıkınıp hemen koca koca şileplerin, Boğaz hattı vapurlarının, zarif yelkenlilerin

önlerinde geçit töreni yaptığı lebiderya yuvalarına dönebilme olanakları vardı. Gece olduğunda aynı yuva hafif bir rüzgârla sallanırken bu kez İstanbul' un görkemli ışıkları ve Çırağan' dan atılan havai fişeklerin gökyüzüne saçılan parıltılarıyla aydınlanıyordu. Daha ne istesinler!

Bu sabah hiç üşenmeden elime çay fincanımı alıp cam kenarına yerleşerek onları izlemeye başladım. Karga çifti minik yuvaya kucak kucağa yerleşmişler, yanak yanağa verip Tophane rıhtımına doğru yol alan bana göre dünyanın en eski gemisi Odesa' nın yaşlı bir ördek gibi Boğaz' ın sularında süzülüşünü izliyorlardı.

Bu Odesa gemisi çok yıllar önce Romanya' dan ziyaretimize gelen halamızı geri götürürken Boğaz' dan bizim bahçe hizasını bordalayararak geçişi esnasında renkli örtüler sallayarak ona veda etmiştik. Sanırım o zamanlar yedi veya sekiz yaşlarındayım. Akranları çoktan jilet olan Odesa, dümeni biraz sancak tarafa çekse de hâlâ suları yara yara çalışıyor.

Yakında bizim zevkli karga çiftinkiler de dâhil olmak üzere bütün kuluçka kargaların yavruları yumurtalardan çıkacak ve bahçede kıyametler kopacak. Önce bu yavrulara uçma öğretmek isteyen ebeveyn kargaların çılgın gâklamaları yeri göğü saracak, ardından da yüzlercesinin kanat sesleri kulaklarımızı sağır edecek. Hele ki Allah göstermeye, o yavrular kazayla yere düşüp de bir insan ya da kedi yanlarına yaklaşırsa işte asıl kızılca kıyamet o zaman kopacak.

Yıllar önce uçma dersleri esnasında bahçeye düşen bir karga yavrusunu elime almak gafletinde bulunmuş, bir anda Hitckock' un “Kuşlar“ filmindeki gibi yüzlerce karganın saldırısına uğramıştım. İnanılmaz bir görüntüydü. Can havliyle eve kaçmış, buna karşın tâ oturma odasına kadar peşimden gelen kargaların saldırılarından kurtulmak için gardıroba sığınmıştım. Aslında içeri kaçarken yavruyu elimden atmıştım ama onlar bunun farkına varamamışlardı. O gün canımı zor kurtarmıştım.

Bu sabah baktım leylâklar açmış. Önlerinden geçerken baygın kokuları duyuluyor. Erguanlar, leylâklardan da önce davranıp o güzelim renkleriyle bahçemizi Monet tablolarını kıskandıracak bir görünüme kavuşturmuşlardı. Yakındır, bizim zevkli kargaların yumurtaları çatlar ve bahçede o bildik şamata yine başlar...

Mehmet ÜNVER

Orta Asya, Güney Sibiryaya, Anadolu, Balkanlar ve Doğu Avrupa'yı kapsayan geniş bir coğrafi alan Türk dünyasını meydana getirmektedir. Bu coğrafi alan içinde toplumların geçmişten günümüze yansıyan kendine özgü maddî ve manevî, sözlü ve sözsüz tüm iletişim öğelerini içinde barındıran ve toplumlari birbirine bağlayan kültürel özellikleri bulunmaktadır. Bu kültür birliğini oluşturan unsurlar sözlü ve yazılı olarak teşekkül etmektedir. Sözlü kültür unsurları yazılı kültür unsurlarının kaynağını oluşturmaktadır. Yani yazılı kaynaklar sözlü kaynaklardan doğmuştur diyebiliriz. Bu kültür unsurları milletlerin millî fikrini, millî ideolojisini ve millî felsefesini içinde barındırmaktadır. Türk dünyasına ait ortak kültür unsurlarının gün yüzüne çıkarılması, bu nedenle, Türk milletinin millî kimliğini tanımlayabilme amacı taşır. Bayram Durbilmez'in "Türk Dünyası -1-" adlı eseri de bu bağlamda ele alınmalıdır. Çünkü bu eser, Türk dünyasına ait kültür unsurlarını tanıtarak, millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında, gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir köprü görevi görmektedir. Bu eserde, millî kültür değerlerimizin temel taşlarını oluşturan unsurların farklı coğrafyalarda yaşayan Türk toplulukları tarafından aynı şekilde yaşatıl-

dığını gösteren pek çok örneklere yer verilmekte, Türk dünyası kültürünün yayılma alanları ile ortaklıkları ortaya konulmaktadır.

"Türk Dünyası Kültürü -1-" adlı bu kitap söz başı, yedi bölüm ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Eser tek düze anlatımdan farklı her bölümde Türk dünyasına ait farklı bir kültür unsuru akıcı bir üslup ile tanıtılmaktadır. Her bölümün sonunda işlenen konu hakkında değerlendirme ve kaynakçaya yer verilmektedir. Eserin birinci bölümde "Destanlar", ikinci bölümde "Mitolojik Renkler ve Sayılar", üçüncü bölümde "Sözlü Tarih ve Âşık Edebiyatı", dördüncü bölümde "Bilmece Kültürü", beşinci bölümde "Atasözü Kültürü", altıncı bölümde "Evlendirme Kültürü" ve yedinci bölümde "Halk Bilimi Çalışmaları" yer almaktadır (Durbilmez 2017).

Kitabın "Destan Kültürü" adlı birinci bölümün ilk kısmında yer alan "Manas Destan'ında Türk Kültürü Unsurları" adlı başlık ile maddî kültür unsurlarından at ve atçılık, tuğ ve bayrak vd.; manevî kültür unsurlarından din ve inanış (din ve din ile ilgili törenler, Kurban merasimi, ad verme, ölüm ile ilgili inanışlar, cada/yada taşı inancı, and ile ilgili törenler, koruyucu ruh inancı, hızır kültü, ağaç kültü ve kutlu sayılan sayılar); sözlü edebiyat

unsurlarından alkışlar ve kargışlar, atasözleri ve deyimler; düğün, eğlence ve yarışma kültürü unsurlarından evlenme kültürü, güreş, at yarışmaları; diğer gelenek ve uygulamalar adlı başlıkta avcılık ve süt kardeşliği; onomastik adlı başlıkta kişi ve yer adları ve halk hekimliği konuları hakkında Kırgızistan Türklerine ait “Manas Destan”ından elde edilen veriler doğrultusunda örnekler verilerek incelenmektedir. Türk kültürü açısından maddî ve manevî kültürel veriler barındıran “Manas Destanı”na ait unsurların, günümüzde Türk dünyasının pek çok yerinde var olduğu görülmektedir (Durbilmez 2017: 21- 48). Bu araştırma, 3 Mayıs 1995’te yapılan “XXI. Yüzyıla Girerken Türk Dünyasının Sorunları ve Manas Destanı Sempozyumu”nda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş şeklidir. Aynı araştırma Halkbilimi Araştırmaları-Forschungen für Volkerkunde’nin 2. kitabında da yer almıştır (Durbilmez 2003: 154-176).

Birinci bölümün “Hakas Kadın Yiğitlik Destanlarında Huban Arığ’da Mitolojik Bir Sayı Dokuz” adlı ikinci kısmında Huban Arığ’da yer alan dokuz sayısı incelenmekte ve Türk dünyası kültüründe dokuz sayısının mitolojik bir değeri araştırılmaktadır. Araştırma sonucu Hakas Türk halk inanışlarında yer alan dokuz sayısı ile Türk dünyası halk inanışlarının büyük bir benzerlik gösterdiği verilen örneklerle açıklanmaktadır (Durbilmez 2017: 49- 60). Bu araştırma 25-26 Kasım 2010’da, Azerbaycan Millî İlimler Akademiyası Folklor Enstitüsü tarafından Azerbaycan’ın başkenti Bakü’de düzenlenen “Epik Türk Ənənəsində Dastan, Ortaq Türk Keçmişindən Ortaq Türk Geleceğine VI. Uluslararası Folklor Konferansı”nda bildiri olarak sunulmuş ve “Epik Türk Ənənəsində Dastan, Ortaq Türk Keçmişindən Ortaq Türk Galacayına VI Uluslararası Folklor Konferansının Materialları (25-26 Noyabr)” adlı bildiri kitabında da yayımlanmıştır (Durbilmez 2010: 80-85).

“Mitolojik Renkler ve Sayılar” adlı ikinci bölümün ilk kısmında yer alan “Batı Trakya Türk Halk Kültüründe Mitolojik Renkler” konusu ile Batı Trakya’da Türk varlığı, Türk kültüründe renk simgeliği ve Batı Trakya Türk halk kültüründe mitolojik renkler (ak, al, gök/mavi, yeşil/boz, sarı ve kara) ele alınmaktadır. Batı Trakya Türk halkının kökleri mitolojik döneme dayanan renklerle ilgili

olarak, birtakım renklerin zaman içerisinde değişik kültür ve inançlardan etkilenecek farklı anlamlar kazandığı (inanış ve uygulamalar) örneklerle açıklanmaktadır. Durbilmez, buradan hareketle Türk dünyası kültüründe yer alan mitolojik renklerin çeşitlenmeleriyle zengin anlamlar kazanan ortak bir renk simgeliğinden söz etmektedir (Durbilmez 2017: 61- 84). Bu araştırma, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi Enstitüsü tarafından 27 Nisan 2017’de İstanbul’da ve 28- 29 Nisan 2017’de Yunanistan’a bağlı Batı Trakya Özerk Bölgesi’nde yapılan “Balkanlarda Türk Kültürü: Batı Trakya Uluslararası Sempozyumu”nda bildiri olarak sunulmuştur.

İkinci bölümün “Nahçıvan Türk Halk İnanışlarında Mitolojik Sayılar” adlı ikinci kısmında kökeni Türk mitolojisine dayanan “üç (3)”, “dört (4)”, “yedi (7)” ve “kırk (40)” sayıları kültür unsurlarında yer alan örnekler irdelenerek, Nahçıvan halk inanışlarında özel anlamlar yüklendiği ve kutlu sayıldığından söz edilmektedir. Bu durumun, Türk dünyası kültüründe eski Türk inançlarında olduğu gibi İslamiyetin kabulüyle birlikte de aynı şekilde Türk topluluklarında devam ettiği örneklerle açıklanmaktadır (Durbilmez 2017: 85- 96). Bu araştırma, Azerbaycan Millî İlimler Akademiyası Nahçıvan Bölmesi tarafından, 15-19 Mayıs 2007’de, Azerbaycan’ın Nahçıvan Özerk Bölgesinde düzenlenen “Türkiye- Azerbaycan Kültürel İlişkileri Sempozyumu”nda bildiri olarak sunulmuştur. Aynı bildiri gözden geçirilerek Turkish Studies dergisinde de yayımlanmıştır (Durbilmez 2008: 340-352).

“Sözlü Tarih ve Âşık Edebiyatı” adlı üçüncü bölümde tarihe tanıklık eden âşıkların, tarihî bilgilerini duygularıyla birleştirmeleri sonucu ortaya koydukları “sözlü tarih” / “sosyal tarih” ten yola çıkılarak “Sözlü Tarihten Âşık Edebiyatına: Türk Mukavemet Teşkilatı ve Kıbrıs Mücahitleri” konulu araştırmaya yer verilmektedir. Bu araştırmada, “Kıbrıs’ta Türk Mukavemet Teşkilatı’nın Kurulmasına Sebep Olan Bir Terör Örgütü: EOKA”, “Türk Mukavemet Teşkilatı ve Kıbrıs Mücahitleri” ve “Kıbrıs Mücahitlerinin Direnişi, Barış Harekatı ve Elde Edilen Kazanımlar” konuları ile ilgili tarihe şahitlik eden âşıkların şiirleri incelenerek, tarihî olayların âşık edebiyatına yansımaları detaylı olarak

değerlendirilmektedir . (Durbilmez 2017: 97- 48). Bu araştırma, 19- 25 Ekim 2008'de, KKTC'nin başkenti Lefkoşa'da düzenlenen "Kıbrıs Türk Millî Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT'nin Yeri- Uluslararası Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulmuştur (Durbilmez 2009: 43- 56). Aynı bildiri gözden geçirilerek "Folklor / Edebiyat, International Cyprus University Quarterly Cultural Journal"de de yayımlanmıştır (Durbilmez 2013: 173- 193).

"Bilmece Kültürü" adlı dördüncü bölümde, "Kazakistan'da Bilmece (Jumbak) Sorma Geleneği" başlığında "Bilmece Sorma Geleneğinin Kökenleri", "Bilmecenin Yapı Özellikleri", "Bilmecelerde İşlenen Konular", "Geleneğin Yaşatıldığı Mekânlar" ve "Bilmece Sorma Geleneği" konu edilmektedir. Durbilmez, Türk toplumunun ortak mitolojik kültür ürünlerinden biri olan bilmeceyi, Kazakistan bilmece geleneğini temel olarak incelemekte, bilmece geleneğinin Türkiye ve Türk dünyasının değişik yörelerinde büyük benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Durbilmez, bu çalışmada mitolojik kökenli Türk bilmecelerinin, gerek coğrafi değişiklikler gerekse farklı kültürlerle iletişim sonucunda çeşitlendiği ve İslamiyetin de kabulüyle birlikte İslamî unsurların bilmecelerde yer almasıyla zenginleştiği vurgulanmaktadır. 1999- 2000 eğitim- öğretim yılında, Kazakistan'ın Türkistan, Kentav ve Çimkent şehirlerinde bulunan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nde 'Misafir Öğretim Üyesi' olarak görev yapan Durbilmez, Kazakistan'da yaptığı alan araştırması sonucu elde ettiği veriler ile birlikte yazılı kaynaklardan da yararlanarak bu çalışmayı hazırlamıştır. Bağlam merkezli olarak hazırlanan bu araştırma büyük bir emek ve birikimini ortaya koymaktadır. Bu bölümün sonunda yazılı kaynakların yanı sıra sözlü kaynaklara da yer verilmektedir (Durbilmez 2017: 125- 146). Türk Dünyası Bilmece araştırmaları açısından önemli bir örnek teşkil eden bu araştırma- inceleme "Prof. Dr. Erman Artun Armağanı" adlı kitapta da yayımlanmıştır (Durbilmez 2015: 181- 200).

"Atasözü Kültürü" adlı beşinci bölümün ilk kısmında, "Yozgat Yöresinde Derlenen Atasözlerinin Dîvânü Lügâti't Türk ve Türk Dünyasındaki Benzerleri" adlı başlıkta "Dîvânü Lügâti't Türk'te

Geçen Ortak Atasözleri" ve "Türk Dünyasında ve Akraba Topluluklarda Söylenen Ortak Atasözleri" ele alınmaktadır. Ahıska Türkleri, Altay Türkleri, Başkurdistan Türkleri, Bulgaristan Türkleri, Çuvaşistan Türkleri, Dobruca Türkleri, Gagavuz Türkleri, Karaçay- Malkar Türkleri, Kazakistan Türkleri, Kıbrıs Türkleri, Kırgızistan Türkleri, Kırım Türkleri, Makedonya ve Kosova Türkleri, Nogay Türkleri, Özbekistan Türkleri ve Türkmenistan Türkleri ile Yozgat yöresinden derlenen ortak atasözü örnekleri karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Yozgat yöresinde derlenen atasözlerinin Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde de bilinmesi, bu çalışmanın Türk Cumhuriyetleri ile çeşitli Türk boyları arasında da kullanıldığının ortaya konulması bakımından ayrı bir önem kazanmasına neden olmaktadır. Bu çalışmanın taşıdığı en önemli özelliklerden biri de Yozgat'tan derlenen 50 civarında atasözünün "Dîvânü Lügâti't Türk'te de yer aldığını örneklerle ortaya çıkarmasıdır. Araştırma sonucundan da anlaşıldığı gibi, Türk Dünyası atasözlerinde çeşitlenmeler bulunsa da öz itibarıyla benzerlikler bulunmaktadır. Durbilmez, bu bölümde verdiği örneklerle çok eskiden beri ortak kültür hazinesi olan atasözlerinin Yozgat yöresinde olduğu gibi Türk dünyası kültüründe de yaşama- ya devam ettiğini ortaya koymaktadır. Bu da Türk Dünyası kültürünün ne kadar geniş bir coğrafyada ve kökünün de çok derinlerde olduğunu göstermektedir. Bu araştırma, Türk Ocakları Yozgat Şubesi Konferans Salonu'nda verilen "Yozgat'ta ve Türk Dünyasında Ortak Kültür Unsurları" konulu konferans için hazırlanan metnin atasözleriyle ilgili kısmı gözden geçirilerek oluşturulmuştur (Durbilmez 2017: 147- 156).

Beşinci bölümün ikinci kısmında "Türk Dünyası Atasözlerinde Barış ve Hoşgörü" adlı araştırma yer almaktadır. Bu çalışmada "Türk Kültüründe Barış ve Hoşgörü (barış, uzlaşma, sabır, tatlı dil, iyilik, bağışlama, dostluk/dost kazanma, öz eleştiri, iyi niyet ve merhamet, umut ve eğitim)", "Aile Bireyleri ve Nesiller Arasında Hoşgörü", "Sosyal İlişkiler ve Nesiller Arasında Hoşgörü", "Boylar / Oymaklar Arasında Hoşgörü" ve "Milletler Arası Hoşgörü" ile ilgili atasözlerinden söz edilmektedir. Türk dünyasının sözlü kültür ürünlerinin temel taşlarından biri olan bu atasözleri ile sevgi, saygı,

barış, adalet, tahammül, sabır, tatlı dil, uzlaş, dostluk, iyilik, bağışlayıcılık, eşitlik, anlama/ anlayış, iyimserlik, yapıcılık, eğitim, iyi niyet, merhamet, vb. gibi hoşgörünün temelini oluşturan kavramların vurgulandığı ve hoşgörüsüzlük olarak nitelenen cehalet, sevgisizlik, saygısızlık, adaletsizlik, tahammülsüzlük, taassup, önyargı, kin, anlamama / anlayışsızlık, kötümserlik vb. gibi kavramların ise kötülenmekte olduğu verilen örneklerle açıklanmaktadır (Durbilmez 2017: 157- 176). Bu araştırma, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu tarafından 10- 15 Eylül 2007'de, Ankara'da düzenlenen "Uluslararası 38. ICANAS Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi"nde bildiri olarak sunulmuş ve bildiri kitabında da yayımlanmıştır (Durbilmez 2007: 589-609).

"Evlenme Kültürü" adlı yedinci bölümde ünlü Tatar yazar Alimcan İbrahimov'un "Tatar Hatını Niler Kürmiy" adlı eseri, Tatar Türkçesiyle yazılan orijinal metninden incelenerek Tatarların "Evlenme Biçimleri (görücü usulüyle evlenme, zorla evlendirilme, kaçarak evlenme ve çok eşle evlenme / kuma getirme)", "Düğün Hazırlıkları (çeyiz hazırlama ve ev temizleme)", "Evlenme Aşamaları (kız isteme, söz kesme ve başlık parası, nişanlı görme, nikâh, gerdek gecesi, güvey hamamı/gelin hamamı ve düğün ziyafeti) ve "Düğün Sonrası (kızın güvey evine götürülmesi ve gelin – kaynana ilişkisi)" hakkında gelenekte yer alan veriler değerlendirilmekte ve Türkiye'deki evlenme kültürüyle mukayese edilerek, pek çok benzer unsurlar ortaya konmaktadır (Durbilmez 2017: 179- 212). Bu araştırma, "Türk Dünyası Araştırmaları / Researches About the Turks All Around the World" Dergisinin Prof. Dr. Turan Yazgan Armağanı olarak hazırlanan özel sayısında da yayımlanmıştır (Durbilmez 2013b: 1-34).

"Halk Bilimi Çalışmaları" adlı yedinci bölümde Bosna-Hersek, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya, Sırbistan ve Slovenya Cumhuriyetlerinin birleşiminden oluşan eski Yugoslavya'nın Türk halk bilimi ürünleri hakkında Türkiye'de yapılan çalışmaları "Türkiye'de Türk Dünyası Halk Bilimi Çalışmaları: Eski Yugoslavya Ülkeleri Örneği" başlığı ile tasnif edilerek bilgiler aktarılmaktadır. Konu ile ilgili Türkiye'de yapılan tezler, makaleler ve bildiriler hakkında detaylı bilgiler verilmekte-

dir. Sonuç bölümünde ise Türk dünyası kültürüne daha fazla nasıl bir katkı sağlanabileceği ve genç halkbilimcilere yol gösterici olabilecek mahiyette yapılması gerekenler, maddeler halinde açıklanmaktadır (Durbilmez 2017: 213- 242). Bu araştırma, Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi tarafından, 8-12 Eylül 2003'de, Sırbistan'a (şimdi: Karadağ Cumhuriyeti'ne) bağlı Kotor şehrinde düzenlenen "III. Uluslararası Balkan Türkolojisi Sempozyumu"nda sunulan bildiri gözden geçirilerek hazırlanmıştır. Aynı metin, Muzaffer Akkuş Armağanı'nda da yer almıştır (Durbilmez 2013: 149-199).

Eserin sonunda yer adları ve kişi adları dizini de yer almaktadır (Durbilmez 2017: 243- 256).

Durbilmez, bu eserde Türk dünyası ortak kültür unsurlarının belli başlı örneklerini vererek, Türk millî şuurunun oluşmasına büyük katkı sağlamaktadır. Türk kültürünü karşılaştırmalı inceleyerek hangi coğrafi alanlara yayıldığı ve bu yayılma alanı olarak hangi ortak değerlerin değişmeden yaşadığı, hangilerinin çeşitlendiği, hangilerinin değiştiği veya unutulduğunu ortaya koymaktadır. Bu eser, Türk dünyası kültürünün yayılma alanlarının ve ortak noktalarının belirlenmesi açısından büyük bir kazançtır. Geçmişte var olan maddî ve manevî kültür unsurlarının bu ve benzeri incelemelerle gün yüzüne çıkartılarak yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması, Türk dünyasında millî birliğin ve beraberliğin sağlanmasına ve kolektif şuurun oluşturulmasında önemli bir katkı sağlayacaktır.

"Türk Dünyası Kültürü- 1" adından da anlaşıldığına göre bu önemli eser birkaç ciltten oluşacaktır. Çünkü Bayram Durbilmez; Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, KKTC, Bulgaristan, Makedonya, Bosna- Hersek, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Romanya, Almanya, Polonya, Rusya, Tataristan Özerk Cumhuriyeti / Rusya, Yakutistan Özerk Cumhuriyeti / Rusya, Altay Özerk Cumhuriyeti / Rusya, Kırım Özerk Cumhuriyeti / Ukrayna, Gagavuz Özerk Cumhuriyeti / Moldova, Batı Trakya Bölgesi- Yunanistan, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti / Azerbaycan, Gürcistan, İran, Suriye gibi pek çok ülkeye birçok defa giderek araştırmalar / incelemeler yapan, bildiriler sunan ve konferanslar veren bir bilim adamıdır. Türk Dünyası kültürü konusunda yaptığı 100 civarında maka-

lesi, bildirisi ve konferans metni de kitap bütünlüğünde yayımlandığında, Türk dünyasındaki ortak kültür birikimi daha iyi anlaşılacaktır. Kitabın diğer ciltlerini de sabırsızlıkla beklerken, kitabın yazarı Bayram Durbilmez'i ve kitabın okuyucusuyla buluşmasını sağlayan Ötüken Neşriyat yetkililerini kutluyorum.

Kaynakça

DURBİLMEZ, Bayram, 2003. "Manas Destanındaki Kimi Motiflerin Türk Halk Kültüründeki Yansımaları", Halkbilimi Araştırmaları-Forschungen für Volkerkunde, 2. Kitap, (Eylül 2003), 154-176.

DURBİLMEZ, Bayram, 2007. "Türk Dünyası Atasözlerinde Barış ve Hoşgörü", Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi 38. ICANAS Bildiriler/ Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri, II. Cilt, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu yayınları: Ankara, 589-609.

DURBİLMEZ, Bayram, 2008. "Nahçıvan Türk Halk İnanışlarında Mitolojik Sayılar", Turkish Studies, 3/ 7, 340-352.

DURBİLMEZ, Bayram, 2009. "Kıbrıs Türklerinin Âşık Edebiyatına Yansıması", Kıbrıs Türk Millî Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT'nin Yeri- Uluslararası Sempozyum (19-25 Ekim 2008), (Hzl. İsmail Bozkurt, Ali Nesim), Cilt 1, Lefkoşa- KKTC, 43-56.

DURBİLMEZ, Bayram, 2010. "Hakas Türklerinin Kadın Yiğitlik Destanı Huban Arığ'da Mitolojik Bir Sayı: Dokuz", Epik Türk Ənənəsində Dastan, Ortaq Türk Keçmişinden Ortaq Türk Galacayına VI Uluslararası Folklor Konferansının Materialları (25-26 Noyabr), Bakü, 80-85.

DURBİLMEZ, Bayram, 2013a. "Tarihî Gerçeklerin Âşık Edebiyatına Yansıması Bağlamında Türk Mukavemet Teşkilatı ve Kıbrıs Mücahitleri", Folklor / Edebiyat, International Cuprus University Quarterly Cultural Journal, 19/ 76, 173-193.

DURBİLMEZ, Bayram, 2013b. "Tatar Hatını Niler Kürmiy'de Evlenme Kültürü", Türk Dünyası Araştırmaları / Researches About The Turks All Around The World, 207, 1-34.

DURBİLMEZ, Bayram, 2013c. "Eski Yugoslavya Ülkelerinin Türk Halkbilimi Ürünleri Hakkında Türkiye'de Yapılan Çalışmalar", Muzaffer Akkuş Armağanı, Kömen yayınları: Konya, 149-199.

DURBİLMEZ, Bayram, 2015. "Kazakistan'da Bilmece (=Jumbak) Sorma Geleneği", Prof. Dr. Erman

Artun Armağanı, (Hzl. R. Şenesen- Z. Elbir), Adana, 181-200.

DURBİLMEZ, Bayram, 2017. Türk Dünyası Kültürü-1, Ötüken yayınları: İstanbul.

SÜKÛTUN SENFONİSİ

Ne olduğum sormayın, hem ateşim hem de kül,
Kül savrulunca göge, ne gül kaldı ne bülbül.
Sanki bu haller bende, özeti koca ömrün;
Ya da ben ne bileyim, bir sapan taşı körün.
Ruhumda şimşek çaktı, damla döndü deryaya,
Ne yeryüzüne sığıdım, ne yıldıza ne aya.
Alıp başı elime, gitmek vardı aslında;
Yollar pek dike sardı, bu sonbahar faslında.
Başta esen fırtına... Göz bulut, yürek nemli;
Hasret deryası taşı, can gamlı canan gamlı.
Gamla yoğrulmuşuz ya, "eyvallah" der geçirim,
Katılırim kervana, ben de burdan göçerim.
Der miyân'ım bu günler iki mevsim arası,
Çare bulamaz tabip, yaram hançer yarası.
Gözlerime bakmayın, çırası çoktan söndü;
Saadet'li günlerin, adı vallahi dün'dü.
Fizan'ın çöllerinde, firez oldu kaderim,
Umutlar dibe vurdu, çaresizim hederim.
Kime deyim derdimi, hem dertleri ben miyim?
Söyle hancı çekinme, bu son yolcun ben miyim?
Üfle neyi ey neyzen ben kendimden geçmişim,
Bu zehri yudum yudum bâde diye içmişim.
Bak kırıldı be adam, başa taktığın tacım;
Başka çare mi kaldı, sensizliğe muhtacım!
Yevm-i kıyamet mi ki, yazmıyor artık kalem.
Sükût ölüm sükûtu, kesildi dilde kelâm.
"Susmak huy efendisi", demişse peygamberim;
Ben kendime ne derim, el âleme ne derim...
Ah eylesem kim duya, kim kimin umurunda!
Hem sevgiler yok olmuş, evrenin hamurunda?
Sevgi nedir demeyin, bir ince hâl tuvali,
Yanık türkü söyleyen, garip çoban kavalı.
El sardı ben sarmadan, yar oldu el yârime,
Cihan nasıl dayanır benim ahu zarıma?
Ağır bir sestü bu ses, aldı götürdü beni;
Öbür dünyada yanım, mutlak cananın yanı.
Bıaktım benliğimi akıp giden nehre,
Cana can olamadım vuslatımız âhire.
Allah'ın hikmetidir, diye büktüm boynumu;
Sen kerimsin Allah'ım, Hayır eyle sonumu.
Şu ruhuma hükmeden sevgili hükümdarım,
Desturun olur ise tamamlanacak yarım.

H. Saadet ÇAKICI

BÜYÜK TAARRUZ BAŞKUMANDANLIK MEYDAN MUHAREBESİ "İZMİR'İN KURTULUŞU" (26-30 AĞUSTOS 1922, 9 EYLÜL 1922)

Hasan ÇİFTÇİ

İncesulu iki kahraman çavuş; Hacı Selam Martı (D.Ö:01.07.1892-24.10.1977) Mehmet Tosuner (D.Ö 01.07.1893-16.07.1977) Hatıralarını anlatacağım.

1 Eylül 1922 de Mustafa Kemal Paşa "Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları İlk Hedefiniz Akdemizdir ileri."

Mustafa Kemal Paşa 20 Ağustos 1922 de cephe ordu komutanları ile bir toplantı yapıyor taarruzun başlanacağına karar veriliyor. II. Ordu komutanı Yakup Şevki Paşa ordunun hazır olmadığını beyan etse de kabul görmüyor. 25 Ağustos 1922 akşamı Kocatepe'de çadırılı karargâhta ay yıldızlı gece de Mustafa Kemal Paşa genel kurmay başkanı Fevzi Paşa I. Ordu komutanı Nurettin Paşa gözetleme yerindeler Mustafa Kemal Paşa "Bu aydınlık gece savaşı kazanacağımızın işaretidir." dedi. Silahlı kuvvetler de hazır olup gelecek emri beklemekteydi. Taarruzu yapacak Türk kuvvetleri de yerlerini almış ve gelecek emri beklemekteydiler. I. Ordu Kuvvetleri şu istikamette saldırıya geçecekti: 8. Tümen Süklün, Kışlacık üzerinden düşmanın birinci kolordu merkezi olan Afyonkarahisar'a 5. Tümen Beytepe üzerinde Küçükkekicik sivrisi üzerine 23. Tümen Çobantepe'den Belentepe'ye 15. Tümen Savran üzerinden Tıpaz Tepeye 57. Tümen Çiğiltepe'ye 5. Süvari kolordusu Koçhisar'dan hareketle Ahır Dağlarının dik sırtlarını açarak Çayhisar Kırka üzerinden Sincan Ovasına 60. Tümen Toklu sivrisine taarruz edeceklerdi. Top ateşleri sesleri ile 26 Ağustos saat 5 de büyük taarruz başlıyor. (Dr. Uğur Üçüncü Büyük Taarruz Sf:37) Düşmanı yok etmek vatani kurtarmak için ölüm kalım mücadelesi başlıyor.

İncesulu süvari çavuşu Hacı Selam Martı hatıralarında Yılmaz Gürbüz'ün Mübadiller kitabı Sf:759

Ben Halit beyin 5. Kafkas Tümenindeydim günlerce harbe hazırlandık bir gece Gaziden taarruz emri geldi tan yeri ağarırken kalktık tam teçhizatlıydık. Topçuların ateşi başladı başımızda Halit Beyin de olduğu süngü savaşına başladık emir düşmanı kaçırmadan imha etmekte. Yunan askerlerini fare gibi görüyorduk süngünün önünde kaçacak delik arıyorlardı bizler avımızı kaçırmayan birer şahindik. Güneş biraz yükselirken Kalecik Sivrisini, Adatepe'yi aldık. Süngülerimiz çok düşman temizledi yanımızda arkadaşlarımız şehit olurken dönmüyor ilerliyorduk. Öğleye doğru savaşı kazandığımızı anladık. Muharebeden sonra bir kayanın üzerine oturduk dinleniyorduk fıkra komutanımız 50

kadar şehit verdiğimizizi söyledi. Mülazım geldi 500,600 düşman ölüsü var dedi şehitlerimizi ve yaralılarımızı toplayamadık saldırıya devam ettik kaç gündür kılıç sallıyorduk karşıdan bir Yunan subayı beyaz bayrakla geldi Yunanlar teslim bayrağını çekmişti albayımız Halit Beyle Fransızca konuştular. Halit Bey esirleri getirmelerini emretti bu görev benim mangama verildi iki subayla Göven köyünden esir, teslim olan General Trakopis'in yanında 3 generali daha vardı. 2 Eylül günü esirleri teslim aldık. Utaçları yüzlerine vurmuştu Türk köy ve kasabalarını yakan caniler perişandı Daydı albayımız onlara acıyarak bakıyordu. Bize kalsa onları hemen boğardık başlarını öne eğmiş üzgündüler utaç duyuyorlardı. Bizim subaylar toz toprak içinde uniformaları tozlu onların yeni uniformalarının yıldızları parlıyordu. Trakopis'in traşlı parlak yüzü üniforması altında ezilmiş, aşağılanmış şekilde Halit Beye bakıyordu. Halit bey aylarca tıraş olmamış saç sakalı birbirine karışmıştı. Albay Halit Bey "Mahzun ve meis olmayınız misafirimizsiniz oturun." Dedi Trakopis albayımız ile göz göze gelmekten kaçınıyordu. Albayım bana üç generalin üzerindeki silahları almamı emretti 2 adet Revolver tabancayı aldım birisinde tabanca yoktu. Kafkas tümen komutanı Halit Bey Yunan komutanların esir alındığını kolordu komutanımız Nurettin Paşa'ya bildirdi. Nurettin Paşa "esirlerin karargâha sevklerini istedi Albay Halit Bey esirlerin birinin hasta olduğunu tedaviden sonra gönderileceğini bildirdi. Ertesi gün Yunan generalleri uşağı yine benim mangam iki subayla karargâha götürdük. Karargâhta Gazi Paşa İsmet Paşa Nurettin Paşaya teslim ettik. Mustafa Kemal Paşa Trikopise Yunan orduları başkomutanlığına tain edildiğini söyledi size çekilen telgraf elimize geçti dedi. Trikopis bunu duyduğunda ağlayacaktı benim mangam Trikopis'i 2 subayla Kayseri'ye götürmemiz emredildi. Ben buna çok sevindim 3 yıldır görmediğim ana ve babama kavuşacaktım. Esirleri Uşak'tan Kayseri'ye götürdük hükümet konağının önündeki Abdülhamit tarafından yapılan bugün ki saat kulesinin altındaki küçük odaya hapsedtik 2 gün sorgulandıktan sonra 3 General Talas'a sevk edildi.

Hacı Selam çavuş sohbetlerinde Kadife Kale'ye ilk bayrağı çektiğini defalarca övünerek anlatmış kızı Döne Avat (D:1927) teyit etmişse de Yunan Subayı Trikopis 'in Kayseri'ye getirilmesi ile çelişkiye düşüyor. Çünkü Uşaktan Kayseri'ye Hangi yoldan geldiği tespit edilemedi. 3 Nisan 1960 senesi Yeşilhisar olayları için

İncesu'da yolu kesilen İsmet İnönü'ye Hacı Selam Çavuş Paşam Kadife Kale'ye bayrağı ben çektim dediğine çok kişi şahit olmuş.

Hacı Selam Martı İstiklal Madalyası kaydında 21. Süvari alayı belirtilmekte. (I. Ulusal İncesu Sempozyumu İstiklal Madalyası Hasan Çiftçi Sf:116)

Mehmet Tosuner (Miço), Yılmaz Gürbüz'ün Mübaddiller Kitabı Sf:749

Benim Sina'da komutanım olan Yüzbaşı Şerafettin Beyin emrindeydim daha önce Sultan Reşat'ın mahiyeti süvari bölüğünde komutanımdı. Askerliğim boyunca Şerafettin beyin süvari bölüğünde kaldım. Komutanımla Sakarya da Dumlupınar da Yunan'a kadar savaştım. Afyondan sonra 11 gün at sürdük Yunanlar bizim birçok köyümüzü yakıp yıkmıştı. Şerafettin Beyle 9 Eylül sabahı İzmir'e girdik. 5. Süvari Kolordusunun komutanı Fahrettin Altaydı. Bizim alay onun emrindeydi her birlik bir an önce İzmir'e girmeyi arzu ediyorduk Bornova'ya doğru atlarımızı sürdük burada bir Rum ateş etti. Komutanımız hafif yaralandı. Hiç aldırmadı hadi atlarımızı hızlı sürün dedi öne düştü bizde atlarımızı bir daha kamçıladık. Esir Yunan askerleri, İngiliz subayları da bizi selamlıyorlardı. İşgalde Zito Venizelos diyen Yunanlar Zito Mustafa Kemal diye bağırıyorlardı. Yüzbaşı Şerafettin Bey atını doğru hükümet konağına sürdü yaralı vaziyetten Türk bayrağını meydandaki hükümet konağına çekti ben de yanı başındaydım yardımcı oldum. Yarasından kan damlıyor. O hiç aldırımıyordu yaşlı bir İzmirli komutanımıza sarılıp ağlarken yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa Türk ordusu çok yaşa dedi. Sonra da üç yıl süren inlemeyi dile getirdi. Bizleri de ağlattı aynen şu şiiri söyledi.

İstikama indirdiler, kanlı gömlek giydirdiler
Zito Venizelos demeyeni öldürdüler

Komutanlarımız en önde ilerliyordu Yüzbaşı Zeki Bey Sarıkışlaya Asteğmen Besim Bey Kadife Kaleye bayrak çektiler. Biz İzmir'e girdikten sonra Karşıyaka, Ayvalık, Edremit derken Yunan artıklarını temizleyerek 23 Eylül de Çanakkale'ye ulaştık. İzmir'de kalan yaralı bir asker arkadaşımın sonradan anlattığına göre çok şeyler olmuş hain papaz Hristos Tomos'u linç etmişler bu herif fener Rum patriğinin emri ile birçok Müslümanın kanına girmiş. İzmir de hainler çokmuş bunlardan biri de işgalin valisi Kambur İzzetmiş, kaçmış Nurettin Paşa onu da bulsa aynı papaz gibi linç ettirecekti. Bizden bir gün sonra 10 Eylül'de Kemal Paşa İsmet Paşa Nurettin Paşa İzmir'e gelmiş Gazi geçerken İngiliz ve Yunanlar selam dururken gevurlar Zito Mustafa Kemal Paşa diye bağırıyorlar. Birkaç gün sonra da Ermeni ve Rumlar İzmir'i yakmışlar. Yerli Rumlar Yunan askerleri

ve sivil Yunanlar açıkta bekleyen İngiliz Fransız Amerikan gemilerine ulaşmak için sahildeki kayıklara filikalara doluyorlar. İhtiyar kadın ve çocukların üzerinden atılıyorlar. Bu arada Rum kadını iki küçük çocuğu ile sandala binmeye çalışırken filikanın hareketi ile denize düştüler. O arada iki arkadaşım onları kurtardılar. Rum kadının arkadaşlarının ayağına kapanıp ağladığını unutamıyorum. Yüzbaşı Şerafettin Bey beni çok sevdi İzmir'de Rumlar hayvanlar gibi hayvanlar da Rumlar gibi ne yapacağını bilmeden serseri gibi dolaşıyorlardı. İlk gün kendilerinin bize yaptığı gibi kesileceklerini sananlar askerleri ile birlikte denize dökülmüştü. İngiliz gemileri bile bu hainleri almıyorlardı kaçamayan Rumlar da İzmir sokaklarında dolaşıyordu. Yunan ordusu artığı atı komutanımıza getirdi. Yüzbaşı Şerafettin Bey bana verdi. Git şunları sat da askerlerin tayin bedelini harcayalım dedi. Sattım geldi o gün bizi bölüğe ve komşu bölüğe ziyafet çektik. Ertesi gün konaktaki camide Cuma namazı kıldık. Halkın yalı camii dediği bu şirin caminin dört köşesinde dört saat varmış Yunanlılar çalmış. Caminin önünde dört yönlü bir çeşme var saat kulesi hepsi de var Abdülhamit hayratı Yunanlılar burada bir gazetecimiz ve bir subayımızı ilk kurşunu atıp askerleri öldürünce şehit etmişler.

Bu olayları Mehmet Tosuner'in oğlu Mustafa Tosuner Telefonla teyit etmiştir. (I. Ulusal İncesu Sempozyumu İstiklal Madalyası Şehit Gaziler Sf:116 Hasan Çiftçi Mehmet Tosuner 13. Süvari Alayı)

Yunan orduları başkumandanı Trikopis kendine çok güvenen bir tavırla hareket etmektedir. Trikopis Türkiye'ye geldiğinde kahvemi Kayseri'de içeceğim der sivil halka kadar ulaşır. Mustafa Kemal Paşa bile duymuştur. İncesu'da yaşayan Rumlar bu söz karşısında bayram yaparlar. Kilise de toplanıp karar alırlar. Tripolis'i ağırlayacak konak yapılacak, şenlik düzenlenecek, tonlarca odun toplanacak şekerli kahveyi çok seven generallerine ikram İncesu'da yapılacak. İncesulu Türk gençlerinin hepsi cepheye koşmuştur bu yiğitlerin içinde niceleri şehit olmuş. Esir olan Trikopis'i Mustafa Kemal vakarına yakışır şekilde karşılar ikralarda bulunur Mustafa Kemal'in insanca davranışları karşısında ezilir ve aklımdakini yapamadım yani intihar edemedim der. Büyük önderin cevabı ise "her iyi komutan kaybedebilir Napolyon bile kaybetmiştir." De kayserimde şekerli kahve içecek Tripolis'in Talas esir kampına götürülmesini kayseriyle ulaştığında şekersiz kahve ikram edilmesini emreder. General kahve içer ama şekersiz olarak. 30 Ocak 1923 de başlayan mübadele de Kayseri'de bulunan Rumlar ile Yunanistan'a gönderilir. (Coğrafyadan Vatana İncesu Hasan Çiftçi Hüseyin

Çavdar Sf:11)

Gazeteci Hıfzı Topuz'un bir TV kanalında İz Bırakanlarda anlattıkları:

1957 yılında Atina Büyükelçisi Ruşen Eşref'i ziyaretinde elçinin Trikopis diye takdim ettiğinde

-Anadolu'da Yunan orduları başkumandanı mı?

-Evet

-Biz İngilizlerin doldurduğuna geldik

-Bir röportaj yapalım

-Tabii ki

Başka bir odaya geçtik, fotoğrafını çektim:

- Esir olduğumuzda Uşak'ta Büyük bir odaya girdiğimde, sarışın biri hoş geldin Paşa, dedi. Mustafa Kemal Paşa olduğunu anladım.

- Üzülme yenilgi her kumandanın başına gelebilir, Napolyon da yenildi.

-Kaçamadım

-Şuradan kaçabilirdin (Harita üzerinde gösterdi.)

-Orası hiç aklıma gelmedi

- Hanımın İstanbul'daymış sağ olduğunu benim tel-sizim ile bildirebilirdin.

Bir dost gibiydi:

Trikopis uzun yıllar Türk-Yunan dostluğu derneği başkanlığı yapmış ve her 10 Kasım günü büyük elçiliğe gelerek Atatürk fotoğrafının önünde saygı duruşunda bulunduğu, Atatürk'e büyük saygı duyduğunu belirtmiştir.

1950, 1960 hatta 1970'li yılların Türkiye'si ile günümüz Türkiye'sini nazar eyledim. Gönlümden, beynimden dilime şunlar döküldü. Paylaşmak istedim. Bütün arzum; teknolojinin bizi kültürel kimliğimizden uzaklaştırmaması. Rabb'im bizlere aydınlık bir gelecek nasip etsin...

Doğan KAYA (Mahcubî)

KALMADI

Öyle bir zamana erdi günümüz
Pulun zarfın bir değeri kalmadı
Her insan kendince bir baş çekiyor
Adet örfün bir değeri kalmadı

Zulmedenler erim erim eridir
Düzenbazlar dümenini yürüdür
Âlim bir tarafta ömür çürüdür
O tarafın bir değeri kalmadı
Asırlardan beri gaffete daldık

Batı'dan modayı müziği aldık
Şarkıyı türküyü unuttur olduk
Sazın, tefin bir değeri kalmadı

Ata'ya hakaret sayıldı hüner
Hanzoya ram olmak beter mi beter
Ast üstünden, müdür şeften bi-haber
Şimdi şefin bir değeri kalmadı

Zalim daim borusunu öttürür
Hesabınca sürüsünü güttürür
Mazlumların dumanını attırır
“Ah”ın “Of”un bir değeri kalmadı

Kenarda tutulur nice arifler
Ne yazık insanlar taraf taraflar
Tarihte iz kaldı şanlar şerefler
O şerefin bir değeri kalmadı

Şakımayan toplum olduk ne hayıf
Dokumayan toplum olduk ne hayıf
Okumayan toplum olduk ne hayıf
Artık hayfın bir değeri kalmadı

Sır kalmadı orta yere saçılır
Liyakat aranmaz adam seçilir
Uçaklarla nice dağlar geçilir
Kûh-ı Kaf'ın bir değeri kalmadı

Kitap kıymetsizdir cahil yanında
Lezzeti yok yemeğin de nanın da
“Alo” deyip konuşulur anında
Telgrafın bir değeri kalmadı

Mazlumları doğrulmadan yıkan var
İnternete girip kırıp döken var
Saniyede yirmi beş poz çeken var
Fotoğrafın bir değeri kalmadı

Kınamayın içerimde közüm var
Söylenecek daha nice sözüm var
Söylenmeli söylemeye lüzum var
Doğru lafın bir değeri kalmadı

Azımliler sendeleyip düşüyor
Türk düşmanı Türk'e kuyu eşiyor
Bu MAHCUBÎ yurdu için yaşıyor
“Millî Saf”ın bir değeri kalmadı

MAHCUBÎ

“Şerif Akbağ, 1927 yılında eski ismi Büyükkızılhisar olan Gaziantep’in Oğuzeli ilçesinde doğmuş ve büyümüştür. Okula hiç gitmeyen Şerif Akbağ, Gaziantep’in İslahiye ilçesinde askerliğini yapmıştır. Dedesinin sağ gözündeki bir rahatsızlıktan dolayı Oğuzeli’nde “Kör Haliller” lakabı ile bilinmektedirler. Fakat Şerif Akbağ, Oğuzeli’nde 17 yıl mahalle bekçiliği yapması nedeni ile yörede daha çok Bekçi Şerif adı ile bilinmektedir. Oğuzeli ilçe olduktan sonra 2 yıl ilçe binasında odacı olarak çalışmış daha sonraları ise Gaziantep’e gelerek Akif Plak’da yerel deyim ile getir-götür işlerine bakmıştır. Uzun boylu ve iri yapılı olan Şerif Akbağ, Oğuzeli civarında yapılan güreşlere katılarak ismini güreşçi olarak da duyurmuştur. Şerif Akbağ, 1.eşi sağken 2. bir evlilik daha yapmış fakat bu evliliği ona mutluluk değil hüsrana getirmiştir. Çünkü daha sonra hastalandığı kötü günlerinde ikinci eşinin ona bakmaması veya ilgilenmemesi Şerif Akbağ’ı derin bir üzüntüye boğmuştur. Fakat daha sonraları çocuklarının da araya girmesi ile tekrar eski eşine dönmüştür. Beş çocuk sahibi olan Şerif Akbağ, 1988 yılında felç geçirerek 28.08.1989 tarihinde Gaziantep’te ölmüştür.

Bana Şerif Akbağ’ı tanımak kısmet olmadı. Ama Dr. Savaş Ekici’nin yukarıda alıntı yaptığımız Gaziantep Yöresi Barak Müziği İcracılarından Şerif Akbağ yazısını okuduktan sonra onu daha iyi tanıdım. Okuduğum yazı bu yazıyı doğurdu. Hatıralarım tazelendi. Şerif Akbağ adı beni yıllar öncesine götürdü. Döne Gelin plağındaki avazı hâlâ kulaklarımda.

1960’lı yıllar pikap ve plağın yaygın olduğu dönemdi. Şalgam satan tablacılarda bile pikap vardı. Hem şalgamını satar günün ünlü plaklarını da tablasındaki pikapta döndürürdü. Tablacılar plak döndürerek şalgam satma işini çok sever. Her sokağın, her mahallenin bir plağı olur. O mahalleye ya da sokağa girdiğinde mahallenin- sokağın aşına olduğu plağı pikabına koyar plak pikapta dönerken o da tablasıyla beraber yavaş yavaş ilerler. Mahalleli dönen plaktan şalgamcı Mustafa’nın geldiğini bilir. Maşrabasını alır çıkar sokağa. Şalgamın tanelisinden ister. Her mahallenin iki bilemedin üç şalgamcısı olur. Tablacılar birbirlerini tanırlar. Her şalgamcının müşterisi ayrı. Tablacılar sık sık plak repertuarını değiştirir yeni çıkan plakları sen çalacaksın ben çalacağım diye yarışlardı.

1960’lı yılların sonu. Ben o zaman Adana’da Gazipaşa Mahallesi’nde ikamet ediyordum. Bizim mahallenin şalgamcısı Gaziantep’li Mustafa. Daha çok günün modası olan plaklar dönerdi pikabında. Bazen de kendi zevkine uygun barak havaları çalar. Davul zurnalı plaklara bayılırdı.

İyi hatırlıyorum. Bir yaz günü. Döndürdüğü plaktan onun geldiğini bildim. Bu Şalgamcı Mustafa idi. Tablasındaki pikapta döndürdüğü plakla bizim sokağa girdi. Hoparlör sonuna kadar açık. Ses taa bizim ora-

dan duyuluyor. Derken dönen plak bitti. Pikaba başka bir plak koydu. Davul zurna ön planda. Yanık bir ses. Ama yanık demek de söz mü ki... Duyunca irkildim. Bu nasıl bir ses diye düşünmeye başladım. Ses zurnayla yarışlıyordu sanki... Sözler anlaşılıyor. Ancak Şirin Döne’m dediğini anlayabiliyordum. Müthiş bir barak havası. O zamanlar barak havaları da bu kadar yaygın değildi. Ancak kendi yöresinde bililir, çalınıp söylenirdi. Şalgamcı Mustafa yeni çıkan bu plağı kendi zevki için çalıyor. Plak bitti. Mustafa bir daha şahlandırdı plağı. Sanki içimi okudu. Ses yaklaşıyor. Tabla benim bulunduğum yere doğru ilerliyor. Mustafa plağı döndüre döndüre bulunduğum yere ulaştı. Selamlaştık. Mustafa’ya sordum.

•Plak yeni galiba.

•Evet hocam bizim memleketin havalarından. Daha yeni aldım.

•Kim okuyor. O nasıl bir ses.

•Antepli Şerif Akbağ. Hemşehrimdir. Bizim ünlü Döne Gelin havasını söy- lüyor

•Tanır mısın?

- Yok hocam tanımıyorum. Ama Döne Gelin bizim oranın havasıdır. Antepli olmayan bu havaları okuyamaz dedikten sonra plağı bir daha döndürdü.

Vedalaştıktan sonra Şalgamcı Mustafa ağır ağır uzaklaştı. Gazipaşa Mahallesi’nin 561 nolu sokağı Şerif Akbağ’ın sesiyle yankılandı. Ben de ilk defa Şerif Akbağ’ı ve okuduğu Şirin Döne’m türküsüyle tanışmış oldum. Sonra Şerif Akbağ’ı takip ettim. Müthiş bir ses yapısına sahipti. Urum’un Yolları adlı plağını aldım. Ama nasıl okuyor. Tarifi mümkün değil. Abdurrahim Karakoç bir şirinde: “Karakoçum gel yorulma boşuna / İstanbul’u anlatması zor şimdi” diyordu. Gerçekten

de Şerif Akbağ'ı anlatmak, sesini bir kalıba sığdırmak gerçekten çok zordu. Sonuçta Şerif Akbağ plak koleksiyonumuzda varlığını korudu. Kendisini çok tanımak istememe rağmen bir türlü kısmet olmadı. Tanıyamadım da göçtü gitti bu dünyadan.

Aslında esas anlatmak istediğim Şerif Akbağ ile İstanbul Radyosundaki yaşadığım hatıra. Onu nasıl anlatırım derken Şalgamcı Mustafa geldi aklıma. Zira Şirin Döne'm ve Şerif Akbağ'ı onun sayesinde tanıdım. Doğrusu aradan yıllar geçmesine rağmen hiç de unuttum. Adana'da dinlediğim ses kulağımda hep varlığını korudu. Az gittik uz gittik. Yıllar bizi acısıyla tatlısıyla hamur gibi yoğurdu. Kendimizi halk müziği ve folklor camiasının içinde bulduk. Bu camia beni bilimsel çalışmalara götürdü. Yaptığımız araştırmaları, derlediğimiz türkülerini yayımlama fırsatı verdi. Bu işlerin kaynağının İstanbul olduğu fikri gelişti zihnimde. Sonuçta bu fikir acısıyla tatlısıyla aldı götürdü bizi İstanbul'a. 1977 yılında taşı toprağı altın olan İstanbul'la kucaklaştık. O koca şehirde çektiğim ekonomik sıkıntılarla uzun müddet çile doldurdum. Sanat camiasının içine girebilmek için ayaklara turap olduk. Kâh ağladık kâh güldük. Deryaya düşmüş bir damla su misali koca İstanbul'da kaybolduk. Kıvrandık durduk. Kendimi kabul ettirmek, aslanın ağzındaki paydan nasip almak için günlerce kuyruk oldum. Kimine ağam kimine paşam dedim. Çok büyük bir mücadeleden sonra varlığımız hissedilmeye başlandı. Hâsılı çok mücadele ettim. Sonra ulaştım amacıma. İşin ustalarını, İstanbul Radyosundaki sanatçıları, kısaca halk müziğinde isim olmuş tüm camiayı tek tek tanıdım. Mahalli sanatçı olarak İstanbul Radyosunda bant yaptım. Televizyon programlarına katıldım. Nida Tüfekçi Hoca ile aramızda bir gönül bağı oluştu. İstanbul Radyosu sanatçılarından Ömer Akpınar'ı. Ömer Şan'ı, Yavuz Top'u, Muzaffer Akgün'ü Ümit Tokcan'ı onun sayesinde tanıdım. Muzaffer Akgün Hanım'a bağlama ile eşlik ettim. Mustafa Canan'la İstanbul gazinolarında uzun müddet birlikte çalıştık.

Ömer Akpınar merhumla da dost olduk. Birbirimize kanımız kaynadı. Kendisini İstanbul Radyosunda sık sık ziyaret ederdim. Bağlama sanatçısı olmasının yanında radyonun halk müziği arşivine de bakıyordu. Onun sayesinde İstanbul Radyosunda tanımadığım saz ses sanatçısı kalmadı. Dostluğumuz gün be gün artarak da devam etti.

Bir gün İstanbul Radyosunda Ömer Akpınar'ın

odasında oturuyorum. Sohbet ediyoruz. Konumuz müzik. Rahmetli Akpınar bana Antep'ten bir mahalli sanatçı geldiğini, stüdyoda Nida Tüfekçi Bey vasıtasıyla ses kaydı yaptıklarını, böyle bir ses dinlemediğini söyledi. Ve devam etti. Ömer Akpınar anlatıyor.

“Bir gün Nida Bey odamda çalışırken telefonla beni aradı. Gelmemi istedi. O zaman Nida Bey tek tabanca. Sözü'nün üstüne söz yok. Kalktım gittim. Odasında iri yarı biri oturuyor. Beni tanıştırdı. Antepli Şerif Akbağ. Konuğun Antep'ten bant yapmak için geldiğini, yardımcı olmamız gerektiğini, plaklarının olduğunu, özellikle radyoya da bant yapması için gönderildiğini söyledi. Ben de önce dinleyelim gerisi kolay dedim.

Nida bey: Şerif Akbağ'a neler okuyacağını sordu. O da yöreden Barak Ağzı Havalara okuyacağını, Urum'un Yolları adlı bir uzun hava hazırladığını söyledi. Nida Bey sazi alıp eşlik etmek için kendini hazırlayınca: Şerif Akbağ: 'Efendim bu oda okuyacağım uzun havaya uygun değil. Çevre rahatsız olur. Onun için daha kapalı ve sesin başkalarını rahatsız etmeyeceği bir yer olursa daha iyi olacaktır' diyerek duygularını korkarak dile getirdi. Öyle deyince Nida Bey. 'Sen korkma oku. Rahatsız olan çıkmaz' dediyse de Şerif Akbağ ikna olmadı. Kendisinden emindi. Nida Bey ısrar edince elini kulağına attı ve Urumun Yollarına girdi. Akort makort hak getire. Adamın sesinden ürktük. 'Nida bey bu ses iki oktavin üstündedir. Siz stüdyoya gidin ben de geliyorum' dedi. Ben Şerif Akbağ ile birlikte stüdyoya gittik. Adamın sesini duyan herkes geldi. Nida Bey sazla eşlik etmek için tonu belirlemek istedi. Maalesef belirleyemedi. Tonlar pes geldi. Nida Bey; 'Okunan uzun hava çok farklı. Duymadığımız bir parça. Üstelik bir de tavır meselesi var. Onun için ağzınla uzun havaya açış yap sonra da oku. Yani kendin çal kendin söyle' dedi. Barak tavrına aşına olmadığımız için bağlamayla uzun havaya hiç kimse eşlik edemedi. Sonuçta Nida Bey 'Bağlamasız okusun' dedi. Adam bunu duyunca rahatladı. Sesinin tonunu tespit etmek için birkaç kez bağlamanın teli kırıldı. Sonuçta kimse eşlik edemediği için kendisi bazısına ağzıyla açış yaptı, bazısını sadece şan olarak okudu. O okurken dudığımız uçukladı. Hayatımızda ne böyle ses duyduk, ne de dinledik. Görmedik de. O bant hâlâ radyonun arşivindedir diyerek hatırasını noktaladı.

Ömer Akpınar'ın anlattığı Şerif Akbağ benim Adana'da Şalgamcı Mustafa'nın pikabında plağını dinlediğim kişiydi. Ömer Akpınar'a adı geçen kişinin ben-

de plaklarının olduğunu söyleyince arşive kadar gitti. Makara bandını getirerek ses kaydını dinletti. Hem konuştuk, hem böyle bir ses nasıl olur diye düşündük durduk. Kendi kendimize sorular sorduk. Fakat sordumuz soruların tümü cevapsız kaldı.

Başka bir gün yine Ömer Akpınar'ı ziyarete gitmiştim. Odasında oturuyor musiki konusunda fikir üretiyoruz. O sırada bir görevli Ömer Akpınar'a; üç Fransız'ın geldiğini, görüşmek istediğini, gereğinin yerine getirilmesi hususunda idarenin talimatı olduğunu söyledi. Sonrada Fransızları buldukları yerden aldı getirdi.

Hoş beşten sonra tercüman Fransızlar'ın isteklerini anlattı. Fransa Devlet Radyosunda Türk Halk Musikisi ile ilgili bir program yapılacak. Bunun için de Ömer Akpınar'dan halk müziğinin özelliklerini ve güzelliklerini anlatan örnekler istiyorlar. Fransızların talepleri anlaşılınca Ömer Bey hemen işe girişti. Doğru arşive. Bir müddet sonra elinde bir deste bantla geldi. Getirdiği bantlar ampekte dönüyor Fransızlar dinliyor. Karadeniz'den, Trakya'dan karşılama, Ege'den birkaç zeybek dinletti. Olmaz dediler. Derken Ali Ekber Çiçek'in Haydar Haydar'ını dinletince Fransızlar "hah" dedi. İşte böyle parçalar arıyoruz diyerek bandı ayrı yere koydurdu. Bu seçimden sonra Ömer Akpınar meseleyi daha iyi anlamış olacak ki hemen Şerif Akbağ'ın makara bandını buldu ve ampekse koydu. Bant dönüyor Fransızlar can kulağıyla dinliyorlar. Birinci türküsü bitti. "Tekrar başa al" dediler. Bant bir daha döndürüldü. Bir... Bir daha. Şerif Akbağ okudukça Fransızlar sanki sözleri anlıyorlarmış gibi mest oldular. Tamam dediler işte aradığımız. Sonra Diyarbakır'dan İbrahimi hoyrat da hoşlarına gitti. Yaklaşık ona yakın örnek kaydettiler. Ama Şerif Akbağ başkaydı. Şerif Akbağ'ın hangi okulu bitirdiği, nerede yaşadığı, kaç yıl şan eğitimi aldığı soruldu. Hâlbuki Şerif Akbağ hiç okula gitmemişti. Özellikle tahsilini çok merak ettiler. Sonuçta az da olsa birtakım bilgilere ulaşıldı. Fransız uzman onunla ilgili birtakım bilgilere ulaştıktan sonra düşüncesini tercüman vasıtasıyla bizlere aktardı. "Fransa'da bir kişi ömrünün sonuna kadar opera tahsili yapsa, şan dersi alsaydı bu sesi asla veremez. Bu ses şan dersiyle opera dersiyle olacak bir şey değil. Bu ona Allah'ın bir lütfu. Onu çok iyi korumak gerekir" diyerek sözlerine son noktayı koydu. Onun koruma altına alınmasını özellikle belirttikten sonra Şerif Akbağ'a ulaşmak için radyodan ayrıldılar.

İşte bir Fransız müzik uzmanının, yapımcısının Şerif Akbağ ile düşüncesi böyle idi. Bu sözler bir Fransız tarafından söylenirken Şerif Akbağ Gaziantep'in Oğuzeli ilçesinde bekçilik – ya da Gaziantep'teki Akif Plakta odacılık yapıyordu.

Hâslı bu ülkede neyin kıymeti bilindi ki Şerif Akbağ'ın kıymeti bilinecek. Maalesef kadri ve kıymeti bilinmeden o da kurtulmadı ecel elinden. 28. 08. 1989 tarihinde göçtü gitti. Ne vali, ne bakan, ne müdür onun göçüp gittiğinin farkına varmadı. Fransız'ın göklere çıkardığı değer sessiz sedasız yoklara karıştı. Ama ne olursa olsun o türküler var oldukça kadri kıymeti bilinmeyen bir değer olarak yaşayacak. Türküler yaşadıkça o da var olacak. Rahmet olsun sana Şerif Akbağ. Bin rahmet olsun...

SENI UNUTTUĞUMDA

Seni unuttuğumda;
İçimde bin bir yıldız ürpererek yanacak,
Avcumdan, gezegenler düşecek yavaş yavaş,
Avrasya'nın bağrından sökülecek bir hançer,
Yüreğimle davalı gözlerim kanayacak,

Seni unuttuğumda;
Kulaklarım sesini bir daha duymayacak,
Hüzünden eser bile kalmayacak yüzümde,
Hasretin tükenecek sarmalında zamanın,
Ve sözüm yemininden bir daha caymayacak,

Seni unuttuğumda;
Ardından şahlanacak doru taylar "dön" diye,
Bir kervan kaybolduğu yerlere göç edecek,
Sessiz bir yalnızlıkta titreyecek ellerin,
Mehtabı yüreğine gömeceksin "sön" diye...

Seni unuttuğumda;
Ne yıkılır bu şehir ne susar türkü barlar,
Ne nisan yağmurları akar kaldırımlardan,
Ne de aklım peşinden coğrafyalar dolaşır,
Sönmüş ormanlarımı yeni bir ateş harlar...

Seni unuttuğumda;
Kalbimin gözyaşını ürkek bir ceylan içer
Canımın burçlarına çekilir gök bayrağım
Gözlerinin yerine koyarım vatanımı
Bir nefes dudağımdan adını siler geçer
Seni unuttuğumda...

Özet

Halk türküleri ait olduğu toplumun kültürel yapısının bir göstergesi, aynı zamanda halkın kendisini özgür bir şekilde ifade etme tarzıdır. Silifke halk Türküleri de yörenin kültürünü yansıtan halkbilim öğelerinden biridir. Bu zamana kadar yapılan, Silifke Türküleriyle ilgili, müzikal açıdan bilimsel bir halkbilimi araştırması ve derlemesi yapılmamış olması, bu makalenin oluşum nedenidir. Çalışmada, halk türküleri kavramlarıyla ilgili bilgiler verilmiş, halkbilimi araştırmacılarının görüşleriyle birlikte açıklanmıştır. Araştırma alanımız Silifke ve yörelerinden derlenen halk türkülerinin tespit edilerek kayıt altına alınması, böylelikle bu türkülerin gelecek kuşaklarımıza aktarılmasının sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halk müziği, Silifke ve yöresi halk türküleri

Giriş

Araştırmamıza merkez aldığımız Silifke yöresi Güney Anadolu'nun tarih ve folklor denince ilk akla gelen şehirlerindedir. Tarihin ilk çağlarından beri yöre birçok ulusların ilgisini çekmiş, orta çağın sonlarına kadar uygarlıkların beşiği olmuştur. Silifke 1228 yılında Selçukluların eline geçince, buralara Karamanlı Türkmen boyları yerleştirildi. Yörenin bir bölümü de orta Asya kökenli olduğu gibi, başka uluslardan kültür değişimlerine uğramıştır.

Müzik folkloru ilk olarak Almanya'da 1778 yılında şair ve filozof Herder'in araştırma teknikleriyle halk şarkıları ve şiirleri ile başlamıştır. Grim kardeşlerin ortaya çıkmasıyla birlikte canlılığı artan folklor hareketleri daima ön sıradaki yerini korumuştur. (Demirci İstanbul 1938, 328-329 a.mlf)

Türk Halk Müziği halkın içinden gelen duygu ve düşüncelerin ezgilerle ifade etmesidir. Müzik folkloru burada oluşturulan ezgilerden başka kökleri eski Orta Asya'ya kadar giden tertemiz ezgiler vardır. Yöreye yerleştirilen halk eski adıyla İçel halkı o günden bu yana toplu yaşadıkları için Orta Asya'dan getirdikleri dil ve kültür özelliklerini hiç değiştirmemişlerdir.

"Müzik Folkloru" ifadesi "Müzik Sosyolojisi" (Müziğin Toplum Bilimi), "Müzik Antropolojisi" (Müziğin İnsan Bilimi), "Müzik Psikolojisi (Müziğin Ruh Bilimi)" ifadelerinde olduğu gibi "Müziğin Halk Bilimi" anlamında kullanılmaktadır. Bu ifade ile yalnızca eser, yani "Türkü Üretimi ve İcrası"nın değil, müziğin etrafında oluşan halk kültürüne dair bütün öğeler kastedilmektedir. Çeşitli ülkelerde "Folklor Müziği", "Müzik Folkloru" alanı, folklorik bakımdan türkünün tarihi, üretilme sebepleri, üretim ve icra ortamları, üretici şahsiyetler, çalgılar ve benzerleri gibi bir çok konuyu kapsamaktadır. Türk Müzik Folkloru" söz konusu olduğunda, bütün Türk dünyası müzik folkloru kastediliyor olmakla birlikte; Türkiye'yi esas aldığımızda "Kürsübaşı", "Ferfene", "Harfana-Herfene", "Barana", "Sıra Gecesi", "Velime Gecesi" ve benzerleri gibi icra

ortamları; bu ortamlardaki geleneğe dair uygulamalar; çalgı yapımı ve icrası, çalma teknikleri, sesle icra geleneği; halk şairleri, âşıklar, mahalli sanatçılar ve benzerleri gibi icracılar; içerik, anlam ve etkiler gibi birçok konu "Müzik Folkloru"nun konusu olmaktadır. Eğitimi ve mesleği müzikle ilgili olmamakla birlikte "Türkü" ile ilgili çalışma yapan insanları bir yana bırakırsak; ulaşılabildiğimiz kaynaklara göre, Halk Bilimi (Folklor- Folklore) çalışmaları içinde "Müziğin Halk Bilimi (Müzik Folkloru)"ne ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların çoğunun, yararlanılan kaynaklarda görüleceği üzere, "Müzik" ile ilgili veya müzik bilen insanlar tarafından değil, "Halk Edebiyatı" ve bu alan içinde yer alan "Halk Şiiri" ve "Âşık Edebiyatı" gibi "Halk Biliminin araştırma alanlarında uzmanlaşmış kişiler tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. EROĞLU, (2010). Silifke yöre müziği üzerine bu güne kadar yapılmış tek sistemli çalışma olan kapsamı bizzat yöreden derlediğimiz 6Türkü ile genişletilmiştir.

Araştırmanın Konusu

Silifke ve yörelerinden derlenen halk türkülerinin tespit edilerek kayıt altına alınması, Silifke müzik folklorunun araştırılıp türkülerin değerlendirildiği çalışmamızda, türküler kaynak kişilerden alınıp incelenmiş ve dikte edilmiştir. Bu türküler ile ilgili TRT Kurumu Türk Halk Müziği Repertuarı genel bir incelemeden geçirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Silifke müzik folklorunun tüm müzikal yapısıyla ilgili derlenen türkülerin hatasız bir biçimde notaya alınması ve Silifke müzik folklorunun ilgili unsurların araştırılıp bilimsel neticelere ulaşılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Silifke müzik folklorunun 6 adet yeni türküler ilk kez tarafımızdan derlenerek, müzik yönünden yaptığımız derleme çalışması ilk olma ve devamında gelecek çalışmalara yol göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Kapsamı

Çalışmamızda Silifke yöremizde yaşamış kaynak kişiler; Saraydın köyü yörüklerinden Musa Yıldız, Çatak köyünden Mustafa Andaç (kemancı), Halil Parlat, Aziz Eren, Gıca köyünden Hacı Şükrü Yakar, Osman gül, Boyninceli köyünden Hüseyin Dalcı'nın ses kayıtlarından Silifke türküleri derlenmiş ve Silifke müzik folkloru hakkında bu kaynak kişilerden bilgiler edinilmiştir.

Araştırmanın Evren ve örnekleme

Silifke yöresi, kültür ve folklorik bakımından saf ve katıksız bulunan nadir bölgelerden biridir. Silifke yöresinde, derlediğimiz Türkü repertuarında "Silifke Türküleri" başlığı açılacak kadar sayısız derlemeler ve örneklerle doludur. Çalışmamızın örnekleme olarak, Silifke, kaynak kişiler saraydın köyü yörüklerinden Musa Yıldız, Çatak köyünden Mustafa Andaç (kemancı), Halil Parlat, Aziz Eren, Gıca köyünden Hacı Şükrü Yakar, Osman gül, Boyninceli köyünden Hüseyin Dalcı adlı kişilerin yararlanılmıştır. Çalışmamızda derlenen tür-

külerin sesli kayıtlardan notaya aktarılmasında azami dikkat ve titizlik gösterilmiş, notaya büyük bir hassasiyetle aktarılmıştır. Yukarıda belirtilen çalışma metodumuz kapsamında Silifke Müzik folkloru ile ilgili doğru ve eksiksiz, bilimsel bilgilere ulaşılması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın önceliği olarak Silifke yöresi türküleri ile ilgili bu güne kadar yapılmış çalışmalar taranmış ve Silifke müziği ve kaynak kişiler hakkında bilgi edinilmiştir. Silifke yöresi folklorik yaklaşımla incelenmiştir. Kaynaklarımızın başında Özcan Seyhan gelmektedir. derlenen türküler notaya aktarılmış, Araştırma kaynak derlemesine dayalı niteliksel bir çalışmadır. Çalışmada Türk halk biliminin araştırma konularından olan Türk Halk Edebiyatı ve THM ile ilgili kaynaklar taranarak konuyla ilgili uzman görüşleri alınmış, kitaplar incelenmiş ve makaleler okunup tarandıktan sonra makale yazımına geçilmiştir.

YELDİRME GİDİYORUM AMMA (M. Ali Samahından 3. parça)

Notaya alan : Sonat SEYHAN
Derleme tarihi:1957 Silifke

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Saz - - - - -

(HİCAZ)

Gİ - Dİ - YO - RUM - AM - MA BEL - Kİ GE - LİN - MEZ
Ö - LÜM GA - RİP Ö - LÜ - SÜ AĞ - LAR BU - LUN - MAZ
NO - LUP NO - LA - CA - ĞI ŞUN - DA Bİ - LİN - MEZ
A - NAM HAS - TA HİÇ - AĞ LA RİM KİM - SEM YOK BE - NİM
HÜ A - LIM HÜ ŞA - HIM HÜ GER - ÇEK - LER
DE - Mİ - NE HÜ HÜ A - LIM
ŞAH A - LIM ŞAH HEY - - - - -

KARAKOYUN AĞITI : Bu ağıt, aslında koyun veya kuzusu için değil; necazi olarak kendi obalarından ölen sekiz on yaşlarındaki çocuklara söylenen serbest sullü bir ağıttır.

Notaya alan: Sonat SEYHAN
Derleme tarihi:1958 Silifke (Hüzzam)

İlerlenen kişi:Ahmet DUMAN
Serbest

KARAKOYUN AĞITI

1- KO - YU - NU GÜ - DEN - (DE) BİR U - ZUN -----
3- KU - ZUN GIT - TİY - SE - (DE) KU - ZU - SUZ -----

2- OĞ - LAN OĞ - LAN -----
EĞ - LEN EĞ - LEN -----

3- SA - YIL KO - YUN SA - YIL DEF - TE - RE BAĞ LAN
4- NE - ME LER - SIN KO - YUN VAZ - GEL KU - ZUN - DAN

BAĞ - LAN - (DA) DOST ----- DOST DOST -----
KU - ZUN - DAN DOST ----- DOST DOST -----

Sonuç

“Müzik yaratma (oluşturma, meydana getirme) işi, insanın yaratma edimiyle ilgilidir. İnsanı özel kılan da yaratma edimidir. Her ne kadar doğada tekemmül etmemiş müzik unsurları varsa da insanoğlu hazır bulduğu bu melodilere çok şey katmıştır.” (Eroğlu, 2010: 18)

Nitelikleri bakımından halkî olan yani halk kültürüne dayalı olan bir müzik eseri, yazarı belli olsun veya olmasın, halka mal olmuş ise “Türkü”dür ve de anonimdir.

Mersin (İçel) ilinin Silifke ilçesinde yapılan derleme çalışması neticesinde 6 türkü derlenmiştir. Bunların ikisi tanesi garip dört tanesi de hüseyni Türküdür. Silifke türkülerinde ağırlıklı olarak Klasik Türk Müziğinde kürdi denilen makam dizisi kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra hüseyni ve hicaz makam dizilerinin de Silifke Türkülerinde kullanıldığı belirlenmiştir. Çalışmamızda Silifke ve köylerindeki kaynak kişiler bu yörede çalınan türküler bizzat bu kişilerden derlenmiştir. Türkülerin derlenmesi Silifke

müzik folklorunun tüm yönleriyle incelenmesi gerekmektedir. Bunun için bu güne dek yapılmış tüm derlemeler incelenmeli, yeni türkülerin yanı sıra daha önce derlenmiş türküler de arşivdeki verilerle karşılaştırılmalıdır. Silifke halk müziğinde zaman içinde gerçekleşen değişiklikler ve sözlerdeki farklılıklar tespit edilmelidir.

Kaynakça

EROĞLU, Türker, (2010), Türk Dans Antropolojisine Giriş, Yurt Renkleri Yayınları, Ankara.

EROĞLU, Furkan Balategin, (2014), Söz ve müzik açısından Türkü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

SEYHAN, Özcan, (1958-1968), Makaralı teyp kayıtları

SEYHAN, Sonat, (2001), Silifke yöresinde yaşayan Tahtacı oymakları halk türkülerini yüksek lisans tezi, Konya.

DEMİRCİ, Yusuf Ziya, (1938), Köy Halk Türküleri, İstanbul, s. 101, 328-329; a.mlf., “Dünyada İlk Musiki Folklor Hareketleri”

Gitgide kendi değerlerimizden, kültür dünyamızdan, maneviyatımızdan uzaklaşmamız kendimizle yabancılaşmamız geçmişle olan bağımızı koparmamızdan ve ecdadımızı anlamamızdan kaynaklanmaktadır.

Şairlerimizin, büyüklerimizin, irfân önderlerimizin akıl almaz güzellikte ifadeye koydukları sevgiye dâir, muhabbete dâir, aşka dâir, hikmetli sözlere dâir; İslamiyet'in güzel ahlâkına ve özellikle Allah aşkı ve peygamber sevgisine dâir sözlere, mısralara bakmadığımız için bugün mutsuz ve basit bir hayat sürmekteyiz.

Eskiler der ki; sözün kıymeti dinleyen kulaktandır, söz muhabatını bulduğu zaman kıymet bulur.

Bir büyük Fars şairi Tebrizli Saîb'e sözünün, sohbetinin çok faydalı olduğu, gönüllere şifâ olduğu söylenerek kendisini övmek istemişler cevaben şöyle söylemiştir:

"Söz kıymetlidir, tatlıdır, nisan yağmuru gibidir bereketle yağar yeryüzüne doğru, ama her damlası değil ancak deniz kulağına (istiridye) isabet eden yağmur damlası inci olabilir." diyerek dinlemenin önemine, dinleyen kulağın önemine işaret etmiştir, zira yılanın ağzına düşen yağmur damlası zehir olur. Bilindiği gibi Kur'an-ı Kerim ikrâ "oku" ayetiyle başladı, Mesnevî-i Şerîf'e de Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî bişnev "dinle" diyerek dinlemenin önemine vurgu yapmıştır.

Dinlemenin önem ve mâhiyetini bazı atasözleri ve deyimlerde görmekteyiz. Misâl : "Can kulağıyla dinlemek", "Söyleyenden dinleyen ârif gerek", "Az söyle çok dinle", "Ulu sözü dinlemeyen uluya kalır" gibi pek çok örnek vermek mümkündür. Allah iki kulak yarattı bir ağız, iki dinle bir söyle der ecdadımız!.

Şiir üst dil evrenidir yani zaman zaman anlaşılması güç ifadelerle rastlamak mümkündür. Koca Ragıp Paşa da bir beytinde kendisine ağır bir dille şiir yazıyorsun diyenlere cevap olarak şu beyti yazar:

Muvâfıktır yine elbet mizâca şîve-i hikmet

Tabîbin olsa da kizbi marîzin sıhhatin söyler

Ey okuyucu biz şairler bazen anlaşılmaz, müphem bir dil kullanırız, ancak bu senin yararınıdır. Doktor bazen hastasının iyiliği için yalan söyler. Bir madde bağımlısı hastasına, bu uyuşturucu al bununla iyi olacaksın diye vitamin hâpı verir. Söylediği yalandır, ancak hastanın iyiliği içindir. Şairimiz bu beyitte kendisinin

ağır bir dil kullanmasını, doktorun hastasına yalan söylemesine benzetmiştir.

Bahtî mahlasıyla şiirler yazan I.Ahmet bir mısraında şöyle demektedir:

Zade-i tab'a gıda-yı ruhtur âdâb-ı nazm

Şair için; şiirin edepi, usûlleri, vezni, kafiyesi vs. ruhun gıdasıdır. Şair de okuyucu için diviti eline aldığı için aynı zamanda âdâb-ı nazm okuyucunun ve dinleyicinin de ruhunun gıdasıdır. Bir Arap şair de "Ma'na şairin karnındadır" diyerek şairlerin bazen anlaşılması güç mısralar yazdığını belirtmektedir. Başka bir yazarın dediği gibi "Paha biçilmez hazineler üzerinde yayılan inekler gibiyiz!" Bu kadar zengin kültüre ve edebiyata sahip olmamıza rağmen kendimizi bile ifade etmekte aciz kalmakta, zengin kültürümüzü hebâ etmekteyiz. Fuzûlî de der ki: "Sevgili isteyen eziyete hazırlanmalı, define arayan yılanı göze almalıdır!" "Eskileri anlamak için biraz çaba sarf etmek gerekiyor. Söz söylemek irfân ister, anlamak insan!"

Bir şair Şeyh Gâlip'i yermek amacıyla "Mesneviden ilhâm alarak yazıyor" demiştir. Şeyh Gâlip de cevaben şu beyti söylemiştir:

Esrârını Mesnevî'den aldım

Çaldım belî mîrî malı çaldım

Mesnevî'den ilham alarak yazdığını inkâr etmez. Mesnevî-i Şerîf'in sahibi Mevlânâ'nın bir itirazı yoktur, çünkü mîrî maldır yani insanların kullanımına açıktır. Eskilerin dediği gibi "Fehmetmeye biraz himmet eyle ol gevheri bul da sirkât eyle!" Sen anlamaya bak, ma'na çıkarmaya bak hikmet bulduğunda da onu çal çünkü onu çalmak fazilettir, kabahat değil! Aynı zamanda Şeyh Gâlip bir çok gazelinde Mevlânâ'ya şükranlarını sunar:

Sanadır ilticâsı Galib'in yâ Hazret-i Mevlâ

Başımda bir külâh-ı içtîhârım varsa sendendir

"Ey Mevlânâ hazretleri! Size sığındım. İnsanlar beni adam yerine koyuyorsa, değer veriyorsa sizin sayenizeddir." Şairlerimizin büyük şahsiyetler için böyle güzel sözler kullanması fevkalâde güzeldir.

Klasik edebiyatımız kadîm bir edebiyattır. Kadîm olanın zamanla ilgisi yoktur yani zamandan münezzehtir. "Eski edebiyat" kavramının çok da uygun olmadığını söyleyebiliriz çünkü eski olan eskir, kadîm olan aynen kalır. 14. ve 15. yüzyıllardan kalma mısraları okuduğumuzda bile size hitâp eder, sanki bugün

yazılmış gibidir.

Klasik edebiyatımızda hemen hemen tüm şairlerin mısralarında hikemî üslûp vardır. Bu beyitler adeta kararlık bir yolda önümüzü aydınlatan kandiller gibidir. “Kişisel Gelişim” adı altında okuduğumuz yüzlerce sayfalık kitaplar yerine bazen bir beyit doğru yolu gösterebilir, mürşit olabilir. Adı pek fazla geçmeyen ancak çok derin ilme sahip olan Fitnat Hanım diyor ki:

Tevekkül bâd-bânın kıl küşâde fülk-i ihlâsa
Eser bahr-i emelde bir muvâfık rûzîgâr elbet

İhlâs teknesine bin, tevekkül yelkenini aç ve emel denizine açıl. Seni selâmete ulaştıracak bir rüzgar bugün esmezse yarın eser! Yeter ki ihlâs teknende delik, tevekkül yelkeninde yırtık olmasın! Başka bir beyitte de :

Tabîat rûşen olmaz olmayınca dide-i hâk-bîn
Alır mı beyt-i bî-revzen ziyâ hurşid-i enverden

Hakk'ı gören göz sahibi olmadıkça, insanın tabiatı feyz alıp aydınlanmaz, ferahlığa kavuşmaz. Penceresiz bir ev, dışarda güneş ne kadar aydınlık olursa olsun aydınlanır mı? Fitnat hanım bu beytinde kalp gözü kapalı olan insanı penceresiz eve benzetmektedir. Hikemî beyitlerden bahsederken Taşlıcalı Yahya'nın şu beyti akla gelir:

Derûnî âşinâ ol taşradan bîgâne sansınlar
Bu bir zibâ-revîştir âkil ol divane sansınlar

“En içten bilgili ol, kalp gözüyle görenlerden ol uzaktan gören cahil zannetsin. Bu güzel bir yoldur, sen akıllı ol gören deli zannetsin.” En güzel yol budur. Şeyh Galip de şöyle söyler:

Düştüğüne eyleme teessüf
Mirâcını çehde buldu Yûsuf

“Bugün düştüm diye üzülme Hz. Yûsuf kuyuya düştü de Mısır'a sultân oldu.”

Kocaman çınarlar bile göğe çıkmak için önce top-
rağın altına girerler.

SÖZ

Boğaz dokuz boğum dokuz kez düşün
Doğruyu söyle ki uysunlar oğul
Boşboğazlık yapıp konuşma peşin
Söylediğin sözü duysunlar oğul

Söz var ki; sahibi öper etekten
Söz var ki yumuşak tül den, ipekten
Söz var ki süzülüp inmiş petekten
Dinleyip tadına doysunlar oğul

Söz var ki âlemde fesattır, şerdir
Söz var ki kokutur pisliktir, kirdir
Söz var ki söyleyen ehildir, pirdir
Söz söyle adamdan saysınlar oğul

Söz var ki düz olur dağ ile tepe
Söz var ki söylersin götürür ipe
Söz söyle, emsalsiz, kulağa küpe
Fasıklar fitneden caysınlar oğul

Adam ki olmalı sözünün eri
Adam ki sözüyle artar değeri
Sözüdür adamın mecliste yeri
Söz söyle mizana koysunlar oğul.

Köksal AKÇALI

ÖZLEMEZSEN ÖZLEME

Gözden ırakta durmak dokunmuyorsa cana
Çıkarıver aklından yüreğinde gizlem
Söylenen sözde saklı düşününce her mana
Mihman olma gönlüme, özlemezsiz özleme

Gün kısarken geceye uzamıyor ışığı
Usandırır demişler çok fazla naz aşığı
Hep kenarda duranın doldurulmaz kaşığı
Ferman olma gönlüme, özlemezsiz özleme

Kuruttuğun şu toprak yağmurlarla göversin
Gökten üç elma düşün seven murada ersin
Dert benimse aldırma şifayı Allah versin
Şaman olma gönlüme, özlemezsiz özleme

Biçmek için ekini önce tohum ekilir
Alevlerde yanmadan hiç sevda mı çekilir
Fırtınaya tutulan elbet dibe çekilir
Liman olma gönlüme, özlemezsiz özleme

Kıyamet mi kopacak aylar geçse aradan
Uzayıp gitse yollar gelinme oradan
Kerem Aslı değiliz, âdem işte, sıradan
Umman olma gönlüme, özlemezsiz özleme

Yıldızlara güvenip güneşini kaybetme
Parlamayı beklerken ruh eşini kaybetme
Küle dönmesin kalbin ateşini kaybetme
Duman olma gönlüme, özlemezsiz özleme

Şerife APAYDIN

HIRS KAVRAMI

Allah Resulü (asv) buyuruyorlar;
 “İnsanoğlu'nun bir ovar/ vadi dolusu altını
 olsa ikincisini ister.
 İnsanoğlu'nun gözünü topraktan başka bir şey do-
 yurmaz.

Ve Allah tövbe edenlerin tövbesini kabul eder.”
 Hırs sözlükte; “Bir şeye olan aşırı, sonu gelmez istek...”

Hırs, “Kızgınlık, öfke...”
 Bakara Suresi 143. Ayette ne buyruluyor?
 “Ve işte böylece sizi (ifratla tefrik arasında) vasat bir
 ümmet kıldık!”

İnancımız bizlere, ‘orta yolu’ takip ediniz,
 Veya ‘mutedil olunuz’ diyor
 Bir söz vardır, “sabrın sonu selamettir!”
 Sabır, her türlü zorluklara karşı gösterilen ‘tebes-
 sümdür’
 Sıkıntılara ve zorluklara karşı, ‘tahammül’ göster-
 mek!

*** **

Hırsla birlikte kullandığımız, “tamah kavramı!”
 Gerçekte, ‘hırsı tamamlayan/ onunla bütünleşen
 bir kavram!

Tamah sözlükte, “gözü doymama, açgözlülük, mal
 edinme tutkusu”

Hırs ve tamahta, ‘sadece dünya/ veya nefis...’ var-
 dır.

Şura Süresi 20. Ayette ne buyruluyor?
 “Kim, Ahret ekinini arzu ederse, onun arzuladığı
 ekini veririz.

Kim de, Dünya ekini isterse, ona da ondan veririz.
 Ahret’te ise ona bir nasip yoktur!”
 Mutedil olmanın yanı sıra, ‘ölçülü-dengeli’ hareket
 etmeliyiz

“Hiç ölmeyecekmiş gibi dünya,
 Yarın ölecekmiş gibi ahrete çalışın!”
 Bizlere yol serüvenimizi gösteriyor;
 “Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz,
 Nasıl ölürseniz öyle dirilirsiniz...”

*** **

Bir konuda kararlı olmak, ‘irade’ ortaya koymak
 Veya ‘azim göstermek...’
 Azim, kontrollüdür!
 Hırs, kontrolsüzdür!

Hırs, “dostları ve dostlukları da kırıp döker!”
 Hırslı insan da, “akıl, irade, izan ve vicdan da ara-
 ma!”

Ecdat o kadar güzel söylemiştir ki,
 “Demiri pas, insanı hırs kemirir”
 “Az tamah çok zarar verir!”
 Hırs, ‘gözleri ve basiretleri kör eder’
 Hırs, ‘nimet içerisinde mutsuzluğun adıdır’
 Oscar Wilde, “Hırs, başarısızlığın son sığınağıdır!”
 Birçok kavganın sebebinde, ‘hırs olduğu kadar...’
 Başarısızlıkların sebebinde de, ‘hırsı...’ sorgulaya-
 biliriz!

Azim ve Hırs o kadar farklı kavramlar ki;
 F. Kölesey; “Azimli insan düşerken bile kendini ye-
 ise kaptırmaz!”

Ye’is, “umutsuzluktan doğan karamsarlık,
 Umutsuzluk, üzüntü...”
 İnançlı insanda, ‘ye’is veya umutsuzluk yoktur’
 Görülüyor ki, “umutsuzluk, hırsın bir parçasıdır!”
 *** **

Voltaire ne diyor; “ihtirazsız insanlar çok mutlu-
 dur!”

Mutluluk, kanaattir...
 Mutluluk, iç huzurudur...
 Mutluluk, geleceğe güvenle bakmaktır...
 Bir başka yabancı Fenelon,
 “İnsanların hırsı ve açgözlülüğü, mutlu olmamala-
 rının tek nedenidir!”

Hırs ve açgözlülük, ‘içimizdeki özgüven duygusu-
 nu da yıkıyor’

Ve sürekli insanda, ‘karamsarlık duygusunu...’ bes-
 liyor.

La Bruvère şöyle der, “Köle; bir kimseye köle olur.
 Muhteris ise faydalanacağını umduğu herkesin kö-
 lesi olur!”

Bir kavram daha karşımıza çıkıyor;
 21. asrın köleleri...
 Hürriyeti hırsları uğruna köle yapanlar...
 İnsanın en büyük düşmanı, “hırs ve tamah!”
 Şarap içmek haram diyoruz değil mi?
 Hz. Ömer, “Tamahkarlık, şaraptan daha çok akılı
 baştan alır!”

İnsan olarak, ‘düşmanlarımızı bileceğiz’
 Abdulkadir Geylani,
 “En hakiki düşmanlarımız kalbimizde yaşayan şu

üç şeydir;

Hırs, haset ve kıskançlık..."

Her üçünü de, 'inancımız ve örfümüz yasaklıyor'
Şurası bir gerçek ki, "hırs, kötülüklerin de mem-
bardır!"

Felaketleri besleyen ana bataklaktır...

*** **

Dünyada insana yardım eden şey, 'azim ve sebatır'
Hırs ile mutluluğu aynı terazinin kefelelerine de ko-
yamazsınız!

Hırs, 'sevgisizliktir'

Hırs, 'duyarsızlıktır'

Hırs, 'tahammülsüzlüktür'

Sadi Şirazi ne diyorlar?

"Haris kimse, cihana malik olsa yine açtır;

Kanaatkâr bir ekmek ile bile toktur!"

Hadis, "iki haris doymaz; biri ilmin hırslısı, diğeri
de malın harisi"

İlme sarılmak, güzel...

Bilgiyi paylaşmak, daha da güzel...

Hırs sahibi insanda, "paylaşma kültürü yoktur!"

Dünyayı, 'ben merkezinde...' görür!

Onun dışında, 'dünya yoktur'

Azim ve irade insanı, 'vakar sahibi...' yapacaktır

"Hırsın başladığı yerde..." duygular yoktur!

Ecdat ne güzel söylemiş;

"Hırs başta karar eyleyin, akıl baştan firar eyle!"

Allah'ın Resulü buyuruyorlar;

"Bir koyun sürüsünün içine salınan iki aç kur-
dun,

O sürüye verdiği zarar, mala ve mevkie düşkün bir
adamın;

Dinine verdiği zarardan daha büyük değildir!"

Hırs, 'zulme ve adaletsizliğe...' dönüşebiliyor!

MALAZGİRT'İ DÜŞÜNÜRÜM!

Aklım, iradem, örfüm, inancım emrediyor;

"Tarihi sadece okumakla kalmayınız, yaşayınız!"

Gidiniz, bu millete şahadet eden tarihi meydanları
geziniz;

Şehitlerin kokusunu alınız! O ruhani âleme ken-
dinizi veriniz... Allah Resulü (asv) 8 asır öncesinde;
"İstanbul'un fethini!" müjdeliyor! "Ne mutlu o asker-
lere... Ne mutlu o kumandana..."

O askerler, o herbiri sevda erenleri şahadeti bili-
yorlar! 1071'lerden 1453'lere; İstanbul'un kapılarının,
"Malazgirt'te açılacağını!" biliyorlar! O sebeptendir ki,
Malazgirt; 'Zaferlerin Tacıdır'

Malazgirt, "coğrafyayı vatan yapan kutlu yürüyü-
şün adı..."

O yürüyüşe 'sadıkane bir yar' olmak isterim
Şehitler, Sadıklar, Sıddıklar, Âlimler ile aynı evla
yolda yürümek...

Niyetim halistir Yarabbi! İstikametimizi doğru, akı-
betimizi hayırlı eyle (amin)

Malazgirt'i düşünmek, asırlara;

Asırlar içindeki sırlara, sabır ökçesiyle zamana ku-
laç atmak gibidir.

Romanlara, Hikâyelere, Fıkralara, şiirlere

Ve hatta ciltler dolusu kitaplara sığmayacak kadar
büyük bir zaferi;

Zaferin tacını vicdanların sessiz çılgılığında nesillere
armağan etme gibidir.

Malazgirt Ovası, tarihin okunduğu bir ulu rahledir.

Orada ruhlar hep bir ağızdan;

"Dünyayı ahretten ayıran/ Duvarları yık da gel
Ay doğar gibi, gün doğar gibi/ Şu kıpkızıl ufuktan
çık ta gel" haykırdılar!

Kalemler, 9 asrın kader çizgisi üzerinde kâh hüznün
duvaklarını giydiler,

Kâh sevda pınarlarından içtiler!

Gür seslerin ülkeyi bürüdüğü günlerdi.

Altaylardan kopan çılgınlıklar, ünlerdi. Dualarla, du-
daklar çınlardı!

Malazgirt, bir ulu çadır, mahşeri dinlerdi.

Bir aydınlık düş, yay kirişi olurdu!

Zamane, keman olur, en tiz seste solurdu!

Malazgirt'ten, o kutlu ovidan uzanırdı kaleler, sur-
lar!

Yüce dileğe doğru yol alırdı, Alpler seferler!

Nehirleri gazi, dağları kahraman olduğu neferler!

Bir vecd ile açılır çağlar, Türk'e muştudur zaferler!

Bugün yüreğimi aldım da, Malazgirt'e vardım.

En çekilmez yaralara, sevdalarımı merhem yapıp
sardım!

Düşündükçe, Ulu Hakanı; Elli bin tuğu!

Memleket kadar büyük sevdalarım erdim!

Ahlât, rüyalarımın şehri, şehriyarım!

Sen Şahsın, ben gedayım!

Özüm Türkmendir, sözüm amandır benim!

Birliğe, dirliğe yolum, yolağım kurbandır benim!

Oradan bir hilal nakışı gibi süzülürüm, Malazgirt'e.

Orada başlar, tarihin zafer alayları!

Sanki nurdan heykeller yürür, mübarek adımlarla!

Malazgirt'te, Türk'ün dolunay vaktidir.

Yüzlerin kıyamete kadar bir büyük vecde daldığı

andır.

Alparslan'ın sözleriyle gönülleri okşadığı;

Ak saçlı beylerin etrafında halkalandığı bir kutlu zamandır.

Afşin'i, Sav Tigin'i, Sunduk, Gevher Ayin, Ay-Tigin,

Tarang-Oğlu, Ahmet-Şah, Dilmaçoğlu Mehmed, Dudu-Oğlu,

Kutalmışoğlu Süleyman, Artuk, Tutak, Danişment, Saltuk, Mengücek,

Çavlı, Çavuldur ve Porsuk gibi iş bilir komutanlar;

Bir rüya alemi değil, bir hakikate, bir büyük fetihe gönül koyacaklar,

Anadolu'yu bizlere vatan yapmaya birlikte and içeceklerdir!

Malazgirt, Anadolu'ya açılan bir kapıdır.

Malazgirt Zaferini bu millete hediye eden o komutan,

Ne nezih bir komutandır ki, ismi gibi evladır.

Alparslan'a, "Cihan Sultanı" ismi verilirken,

Bir Türk Nehri olan Yeşil Tuna'yı, Cihan Padişah'ı Sultan Süleyman'ı tahayyül ederim.

"Ebu'l-Feth"(fetih babası) ismiyle,

Bir çağ kapatıp da yeni bir çağ açan Fatih'i hatırlarım.

"Sultanu'l Âdil" ismiyle de, bir millete mal olan güzel bir sıfatı sürekli yaşamaya çalışırım.

Malazgirt ve O'nun komutanı bu milletin sanki şah damarındır.

Anadolu'nun şefkat ve merhamet damarlarından süzülen asil ruhu selamlarım.

O ruhta, Türk'ün bütün güzellikleri yaşar gibiyim.

O hasletlerde; güç ve kudret, ilim ve hikmet, adalet ve eşitlik, merhamet

Ve şefkat, ahlak, şecaat gibi bütün cihanın üzerinde ittifak ettiği erdemlikler...

Malazgirt, bir milletin maddi fetihle birlikte manevi fethi,

O fethin güzelliklerini birlikte yaşadığı, bu millete yaşattığı bir tarihtir.

Malazgirt'te, Türk'ün barış isteyen adil ve mütevazı yüzünün karşısında,

Kibrin, gururun, öfkenin ve intikam hislerinin dalga yürüdüğünü görüyoruz.

Türk Hakanının Sulh teklifine karşı Romen Diyojen;

"Barış, ancak ve ancak Rey'de yapılacaktır.

Ben, İslâm ülkelerine, kendi ülkem gibi hâkim ol-

madıktan sonra asla geri dönmeyeceğim...

Hemedan'ın çok soğuk olduğunu haber aldım,

Bu bakımdan biz, Isfahan'da kışlayacağız, hayvanlarımız ise Hemedan'da kışlayacaklar."

Nefretin üzerine bir kırbaç gibi iniyordu,

Malazgirt! Kendisini, Hakk'a ve O'nun Rızasına adak eden bir kumandanın;

Alparslan ve askerlerinin çağa ve asırlara fermanı olacaktı,

Bu büyük ve kutlu zafer!

"Ey Müslümanlar! Dogru bir niyet, dürüst bir azim, Ve Allah'tan korkan temiz kalblerle,

Ve ihlâs bahcesinde kısmet alan inançlarla onun için Allah'a yalvarınız..."

Hitabına sadakatle sarılan Sultan Alparslan, Gaza Meydanında,

"Ya Rabbi! Sen'i kendime vekil yapıyor, azametini karşısında,

Yüzümü, yere sürüyor ve Sen'in ugrunda cihad ediyorum.

Ey Allah'ım! Niyetim hâlistir, bana yardım et,

Sözlerimde hilâf varsa beni kahret!" yakarışıyla kendisini teslim ediyordu.

1071 Malazgirt Zaferinden sonra, 15 yıl içerisinde Anadolu'nun fethi tamamlanıyordu.

Türk ve Dünya tarihinde bir dönüm noktası başlıyordu.

Sultan Alparslan'da, tıpkı Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Gazi gibi,

Yüzünü sürekli batıya dönmüş, iç çekişmelerin tamamen dışına kendisini taşıyarak,

"rüzgâr gibi uçan atlılarla" Türkistan'dan, Maverâünnehir'den Anadolu'ya,

"vatan olmaya, bayrak olmaya diyerek" coğrafyanın sıcak iklimine ecdadı taşımışlardır.

İbrahim Kafesoğlu,

"Türk tarihinin 1071'de başlayıp, 1923'e kadar devam eden, 850 yıllık iftihara değer devresine, hakiki kaynak vazifesini gören Malazgirt Muharebesi, geniş tesir ve şumulü ile Türk tarihinde yeni bir devrin başlangıcı ve bir dönüm noktasıdır. Sultan Alparslan ve Gazi Komutanlar, Alperenler ve Hoca Ahmet Yesevi'nin Yarenleri ile bezenmiş bir kutlu tarih!. Malazgirt'ten, 9 asrı bir daha okuma fırsatını buluyoruz. Malazgirt'i düşünmek, bir büyük ufuk ve ötesine bizleri taşıyacak dersler gibidir.

Şefkat damarlarıyla sürekli kabaran bir coğrafyanın yürekli bahadurlarıyla buluşmasıdır.